

თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფერიდე კაპანაძე

ბრექსიტი და მისი შედეგები გაერთიანებულ სამეფოსა და
ევროკავშირისათვის

ეკონომიკა

აკადემიური ნაშრომი შესრულებულია ეკონომიკის მაგისტრის ხარისხის
მოსაპოვებლად

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:
ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
თსუ-ს ეკონომიკისა და
ბიზნესის ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი,
შოთა ვეშაპიძე

თბილისი

2020

ანოტაცია

ბოლო პერიოდში ბრიტანეთის მიერ ევროკავშირის დატოვება მსოფლიო პოლიტიკის ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური პრობლემაა. ბრიტანეთი უკვე დიდი ხანია იმუქრება იმით, რომ კავშირს დატოვებს და საბოლოოდ 2016 წლის 23 ივნისს ჩატარებული რეფერენდუმის შედეგად ბრიტანელების 52%-მა გადაწყვიტა ევროკავშირის დატოვება. წინამდებარე ნაშრომის მიზანია, უპასუხოს შემდეგ შეკითხვებს: რა ეკონომიკურ შედეგებს მოუტანს ევროკავშირის დატოვება ბრიტანეთს და გადარჩება თუ არა მის გარეშე? გაანალიზებულია “Brexit”-ის შედეგები ბრიტანეთის საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებზე, კერძოდ, ისეთ ასპექტებში, როგორცაა რეფერენდუმის შედეგები, იკვლევს სახელმწიფოსა და ინტეგრაციის ჯგუფს შორის ურთიერთობების განვითარების პერსპექტივებს სავაჭრო, ეკონომიკურ და ფინანსურ სფეროებში და განიხილავს ამ მოვლენების გავლენას გლობალური ეკონომიკის და ორმხრივი ურთიერთობების პერსპექტივების შესახებ.

ეკონომისტებისა და ექსპერტების მოსაზრებათა გაცნობის საფუძველზე, ცალსახაა ის ფაქტი, რომ ამ მოვლენას ექნება როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი გავლენა ბრიტანეთზეც და ევროკავშირზეც და მომავალში მნიშვნელოვნად შეცვლის ევროპის ეკონომიკურ-პოლიტიკურ მდგომარეობას.

Annotation

Britain's recent exit from the EU is one of the most pressing issues in world politics. Britain has long threatened to leave the union and finally, in a referendum on June 23, 2016, 52% of Britons decided to leave the EU. The purpose of this paper is to answer the following questions: What are the economic consequences of leaving the EU for Britain and will it survive without it? Also, the effects of Brexit on Britain's foreign economic relations, in particular aspects such as the results of the referendum, are analyzed. The paper Examines the prospects for the development of relations between the state and the integration group in the fields of trade, economy and finance, and discusses the impact of these developments on the prospects of the global economy and bilateral relations.

Based on the views of economists and experts, it is clear, that this event will have both-positive and negative effects on both the UK and the EU and will significantly change the economic and political situation in Europe in the future.

სარჩევი

ანოტაცია-----	2
Annotation-----	3
შესავალი-----	5
თავი I. ცვლილებები ევროკავშირის და გაერთიანებული სამეფოს ეკონომიკაში-----	8
1.1. Brexit” -ის ეკონომიკური შედეგები-----	8
1.2. სავაჭრო მოლაპარაკებები შეზღუდულ დროში -----	15
თავი II. ბრექსიტი - ცვლილებები ევროკავშირის პოლიტიკასა და ხელმძღვანელობაში-----	18
2.1. ისტორიული კონტექსტი -----	18
2.2. ”Brexit” -ის დადებითი და უარყოფითი მხარეები-----	29
2.3. ცვლილებები ევროკავშირის პოლიტიკასა და ხელმძღვანელობაში-----	33
2.4. ევროკავშირის უსაფრთხოების პრობლემა -----	38
2.5. შედეგები ბრიტანულ – ევროპული ურთიერთობებისთვის-----	42
თავი III. ბრექსიტის შედეგები გაერთიანებული სამეფოსთვის -----	47
3.1. Brexit– ის შეთანხმება -----	47
2.2 ბრიტანეთის ხელისუფლების შემდგომი მოქმედება-----	49
2.3. ირლანდიის პრობლემა -----	53
2.4. შოტლანდიის კატალონია -----	54
2.5. პრობლემური გიბრალტარი-----	56
2.7. ბრექსიტის შედეგების გავლენა საქართველოზე-----	57
დასკვნა-----	61
გამოყენებული ლიტერატურა-----	66

შესავალი

კვლევის აქტუალობა. დღესდღეობით ეკონომიკური სიძლიერე მსოფლიოს უძლიერესი ქვეყნების მთავარ მიზნად რჩება, რადგან სწორედ ეკონომიკურ სიძლიერეზე დამოკიდებული ქვეყნის უსაფრთხოება და მომავალი. სწორედ ამიტომ, აღნიშნულ ნაშრომში ვისაუბრებ მსოფლიოში ყველაზე ძლიერი ეკონომიკური გაერთიანების – ევროკავშირის და ბრიტანეთის ურთიერთობებზე, რაც საკმაოდ საკამათო და აქტუალური საკითხია დღევანდელ პოლიტიკურ დღის წესრიგში. შევეცდები არგუმენტირებულ მსჯელობაზე დაყრდნობით ავხსნა, თუ როგორ ურთიერთქმედებს ეს ორი ფაქტორი ერთმანეთთან და რა დადებითი და უარყოფითი მხარეები აქვს ბრიტანეთისათვის აღნიშნული კავშირის დატოვებას.

როგორც ევროკავშირის შექმნის და განვითარების ისტორიიდან ვიცით, დიდი ბრიტანეთი ყოველთვის სკეპტიკურად იყო განწყობილი ამ ორგანიზაციისადმი. ჩერჩილმა, რომელმაც ციურიხში წამოაყენა “ევროპის შეერთებული შტატების” იდეა, ჯერ კიდევ 1944 წელს შარლ დე გოლს განუცხადა, რომ ევროპასა და ღია ზღვას შორის (იგულისხმება აშშ) არჩევანის საჭიროების შემთხვევაში, ყოველთვის ამ უკანასკნელს მიანიჭებდა უპირატესობას. ბრიტანეთი ყოველთვის იყო ყველაზე არაინტეგრაციონისტული წევრი, არ მონაწილეობდა ბევრ საერთო პოლიტიკაში (ვალუტა, შენგენის სივრცე). ბრიტანეთში საკმაოდ მძლავრი ანტიევროპული მოძრაობაა, რამაც შედეგად გამოიღო ის, რომ დღეს ეს ქვეყანა აღარ არის ევროკავშირის წევრი. სტატიაში ვუპასუხებთ შემდეგ საკვლევ კითხვებს: რამდენად სწორი გადაწყვეტილება იყო ევროკავშირიდან გამოსვლა, რა დადებითი და უარყოფითი მხარეები მოჰყვება ამას და არის თუ არა ევროკავშირი ბრიტანეთის ეკონომიკური სიძლიერის მნიშვნელოვანი გარანტი. მიზანია არგუმენტებსა და ისტორიულ მიმოხილვაზე დაყრდნობით დასკვნის გაკეთება.

2008 წლიდან მოყოლებული, ევროკავშირს კასკადურ რეჟიმში ეკონომიკური და ფინანსური კრიზისების რამდენიმე ტალღამ გადაუარა და გაერთიანებაში არსებული განხეთქილებები გამოააშკარავა. ამრიგად, თითქმის მთელ კონტინენტზე მემარჯვენე პოპულისტურ პარტიებს, პოლიტიკურ ასპარეზზე წარმატების მისაღწევად, ფართო გზა

გაეხსნათ. ამან, თავის მხრივ, ევროპულ ამომრჩეველში გაფართოებასთან დაკავშირებით არსებული ეჭვები კიდევ უფრო გააღრმავა. აღნიშნული კრიზისი მთლიანი თავსატეხის მხოლოდ ერთი ნაწილია, რადგან ბრიუსელში, გაფართოებასთან დაკავშირებით გამართულ დებატებში, ზემოხსენებული პრობლემატური საკითხების საპირწონედ რამდენიმე გეოპოლიტიკური და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული ფაქტორი ვლინდება. ეს ფაქტორებია: ბრექსითი - გაერთიანებულ სამეფოში გამართული რეფერენდუმით მიღებული ნეგატიური შედეგისა და ევროგაერთიანების შესაბამისი შევიწროების პირველი შემთხვევის ფონზე ევროპული პროექტის სიცოცხლისუნარიანობის წარმოსაჩენად, ბრიუსელში ახალი წევრების მიღების აუცილებლობას გაესვა ხაზი; მიგრანტთა კრიზისი - ბალკანეთი მიგრანტთა გადაადგილების მთავარ მარშრუტად კრიზისის პირველივე ეტაპზე გადაიქცა. ევროკავშირის აღნიშნული რეგიონისადმი უყურადღებობამ ბრიუსელს პროცესების წარმატებით მართვაში შეუშალა ხელი; რუსეთის გავლენა - ბალკანეთში, განსაკუთრებით კი - სერბეთში, კრემლის გავლენის გაზრდა, რეგიონში პრორუსული განწყობების გაძლიერებისათვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნა, რაც ბრიუსელისთვის მიუღებელია; თურქეთი - ერდოღანის რეჟიმი ევროპულ ფასეულობებს სულ უფრო სცილდება, რაც ევროკავშირის შესუსტებას შეუწყობს ხელს; ჩინეთი - პეკინი, თავისი გლობალური ამბიციებისა და უზარმაზარი ინვესტიციების ფონზე, „ახალი აბრეშუმის გზის“ ბალკანეთის რეგიონში გაყვანის ინიციატივის ფარგლებში (რომელსაც ახალი სახელი - „ერთი სარტყელი - ერთი გზა“ უწოდა), ამ რეგიონს ბუნებრივ პლაცდარმად განიხილავს.

შესაბამისად, ზემოხსენებული მიზეზებიდან გამომდინარე, ბალკანეთის მიმართ ბრიუსელის ახალი, სამსაფეხურიანი მიდგომა, რომელიც ეტაპობრივი („მეტი მეტისთვის“) განვითარების ხასიათს ატარებს, ევროკავშირსა და ბალკანეთის რეგიონის სახელმწიფოებს კიდევ უფრო დაახლოებს. სერბეთსა და მონტენეგროს ევროკავშირში გაწევრიანების პროცესის დასრულებას 2025 წლისთვის უწინასწარმეტყველებენ. თუმცა, იმის გათვალისწინებით, რომ ევროკავშირი რეგიონში ერთადერთ მოთამაშეს აშკარად აღარ წარმოადგენს, სერბეთი (ისევე, როგორც დასავლეთ ბალკანეთის სხვა სახელმწიფოები) ევროკავშირისკენ სვლას მხოლოდ იმ შემთხვევაში არ შეანელებს, თუკი ბრიუსელი ოფიციალურ ბელგრადს, სხვა გლობალური მოთამაშეებისგან განსხვავებით,

კვლავაც საუკეთესო პირობებს შესთავაზებს.ნებისმიერ შემთხვევაში,ბელგრადისათვის ევროინტეგრაცია ჯერ კიდევ ბუნდოვანი საკითხია.შესაბამისად,სამართლიანი იქნება დავასკვნათ,რომ ევროკავშირში გაწევრიანება, პრიორიტეტულობის თვალსაზრისით, სერბეთისთვის არასტაბილურ მიმართულებას წარმოადგენს.

კვლეის მიზანი. "ბრექსიტი და მისი შედეგები გაერთიანებულ სამეფოსა და ევროკავშირისათვის". განხილულია Brexit– ის ძირითადი შედეგები დიდი ბრიტანეთის საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების თანამედროვე სისტემისთვის. გაერთიანებული სამეფო, როგორც მსოფლიო ეკონომიკაში ინტეგრირებული სახელმწიფო, დიდწილად ხასიათდება საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობებით, განსაკუთრებით კონტინენტურ ევროპასთან, ჩრდილოეთ ამერიკის ქვეყნებთან და ასევე იმპერიის ყოფილ კოლონიებთან. აღსანიშნავია, რომ უცხო ქვეყნებთან ურთიერთობა, თუნდაც ისტორიული ასპექტის გათვალისწინებით, დღესაც არ არის რეგულირებული ევროკავშირის ნორმებითა და წესებით. მასთან, ივნისის რეფერენდუმის შემდეგ სახელმწიფოს სტატუსის ცვლილება მნიშვნელოვან გავლენას მოახდენს ბრიტანეთსა და უცხოელ პარტნიორებს შორის თანამშრომლობის სახეზე.

თავი I. ცვლილებები ევროკავშირის და გაერთიანებული სამეფოს ეკონომიკაში

1.1. "Brexit" -ის ეკონომიკური შედეგები

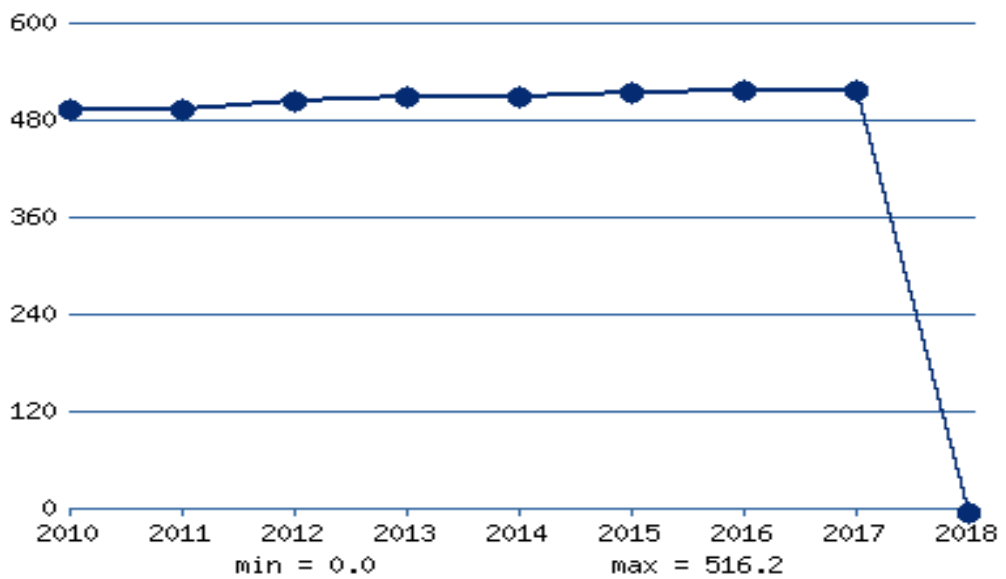
ახალ პირობებში, ევროკავშირის უჭირს საერთო ბიუჯეტის რესტრუქტურირაცია. შედარებით დაბალი (რამდენიმე ქვეყნის გარდა) უმუშევრობა, ინფლაცია და საპროცენტო განაკვეთები სწრაფი ზრდისთვის არასაკმარისი აღმოჩნდა. ახალი წევრები EU-13 ვითარდება გარკვეულწილად უფრო სწრაფად, ვიდრე ევროკავშირის EU-15 ქვეყნები (დაახლოებით 2 პუნქტით), მაინც, ამ ფონზე, მნიშვნელოვანი მიგრაციაა ევროკავშირის ქვეყნებს შორის და იმიგრაცია გარედან გერმანიასა და იტალიაში, რაც მნიშვნელოვნად ართულებს განვითარებას და კავშირის წევრებს შორის კამათს იწვევს. 2019 წელს სამრეწველო პროდუქტი შემცირდა 1.0%-ით, ევროკავშირის ზოგიერთ ქვეყანაში ეს მაჩვენებელი ევროკავშირის საშუალო მაჩვენებელზე დაბალი იყო, მაგალითად, გერმანიაში, შემცირება 4.7% იყო. ამასთან, 2019 წელს სავაჭრო ბალანსი იყო უარყოფითი.

ევროკავშირმა 2010 წელს მიიღო 10-წლიანი ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია "ევროპა 2020 სტრატეგია გონივრული, მდგრადი და ინკლუზიური ზრდისთვის". სტრატეგია შემუშავდა, როგორც ლისაბონის სტრატეგია 2000–2010, რადგან ამ უკანასკნელის დებულებები არ განხორციელებულა განსაზღვრულ პერიოდში. ახალი სტრატეგიაა წარმატების მიღწევა იქ, სადაც ძველით ვერ მოხერხდა. ევროკომისიამ განსაზღვრა ძირითადი პრობლემები: უმუშევრობის მაღალი მაჩვენებლები, ნელი ეკონომიკური ზრდა და საგარეო ვალის დონის მატება.

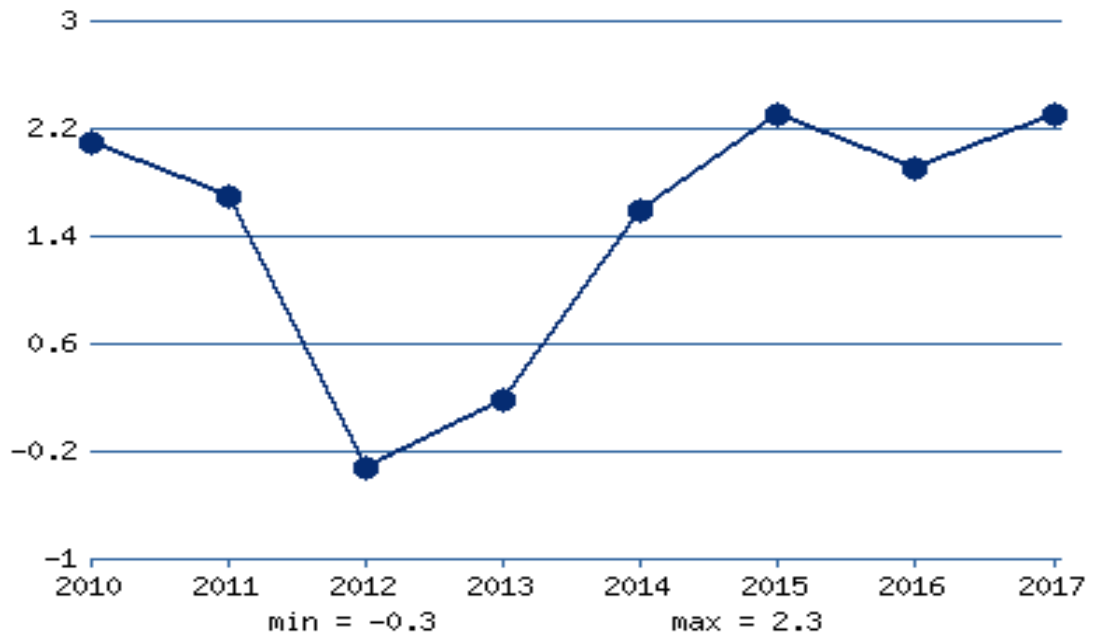
დღეს ევროკავშირს აქვს ყველა საჭირო ინსტრუმენტი, რათა გაუმკლავდეს მათ წინაშე მდგარ გამოწვევებს. გასულმა ათწლეულმა ნათლად აჩვენა ევროკავშირის ეკონომიკური სიძლიერე და ყველა საფუძველი არსებობს იმის დასამტკიცებლად, რომ მომავალში ევროკავშირი აქ არ შეჩერდება. ამასთან, ბოლოდროინდელი მოვლენების გათვალისწინებით, ცხადი ხდება, რომ ბოლო 10 წლის განმავლობაში გლობალური

სამყარო მკვეთრად შეიცვალა და რომ ძველი სტრატეგიები შეიძლება უკვე არაეფექტური იყოს. შეძლებს თუ არა ევროკავშირი იპოვოს გზა, რომელიც კეთილდღეობასა და ეკონომიკურ ზრდას გამოიწვევს, ამას დრო გვიჩვენებს. ერთი რამ დარწმუნებულია - ევროკავშირი წარმატებით იცვლება და ცვლილებებს განაგრძობს. ამრიგად, გასული ათწლეულის განმავლობაში არსებული დოკუმენტებისა და ფაქტების ანალიზის თანახმად, უნდა ვადიაროთ, რომ რუსეთისგან განსხვავებით, ევროკავშირი არა მხოლოდ მიზნებს ადგენს, არამედ წარმატებით ახორციელებს მათ.

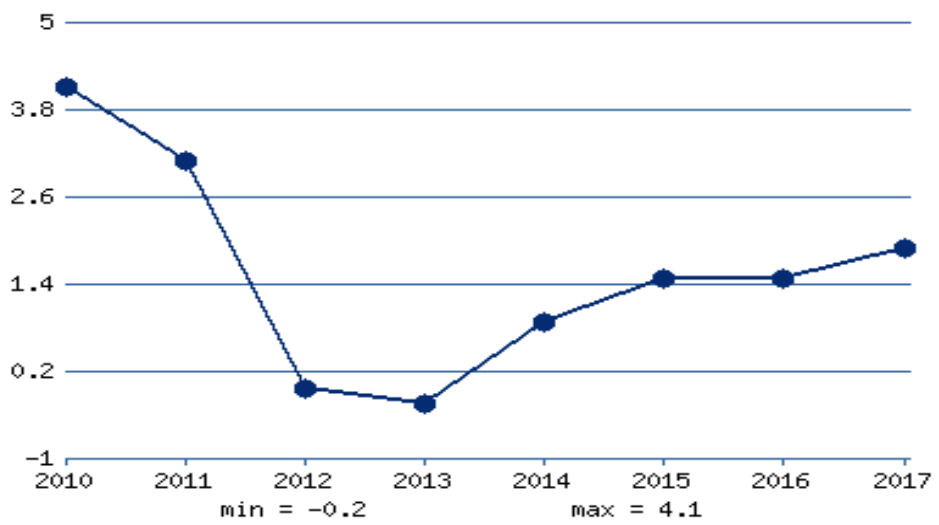
დიაგრამა N1 ევროკავშირის მოსახლეობა, მლნ. კაცი

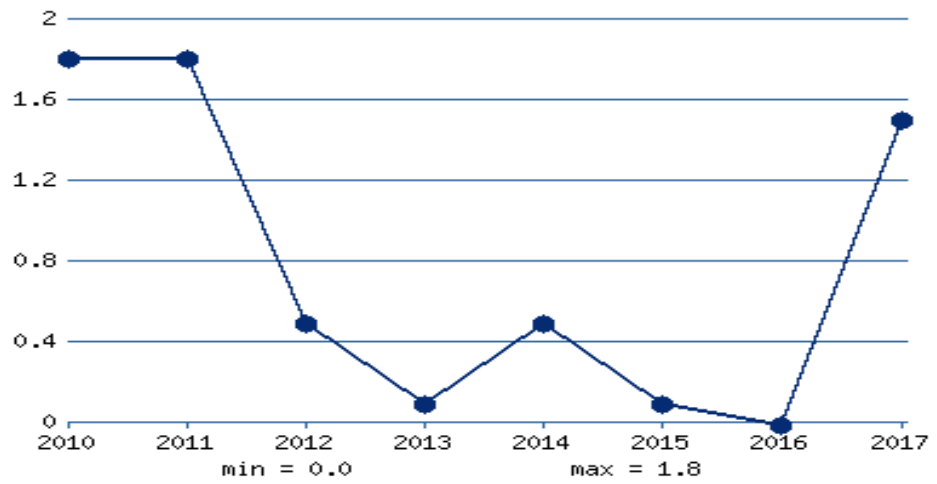
დიაგრამა N2 ევროკავშირის მშპ ზრდის ტემპები, %

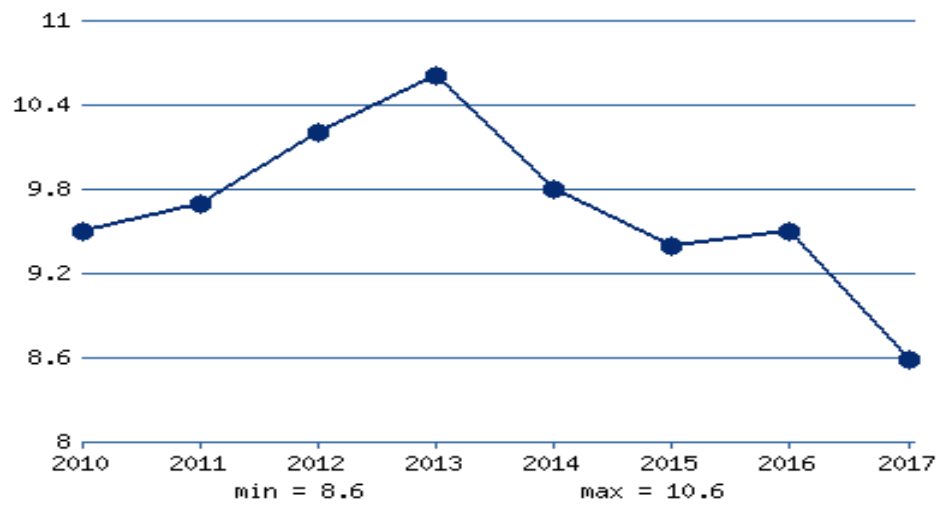
დიაგრამა N3 ევროკავშირის სამრეწველო წარმოების მოცულობის ზრდის ტემპები, %

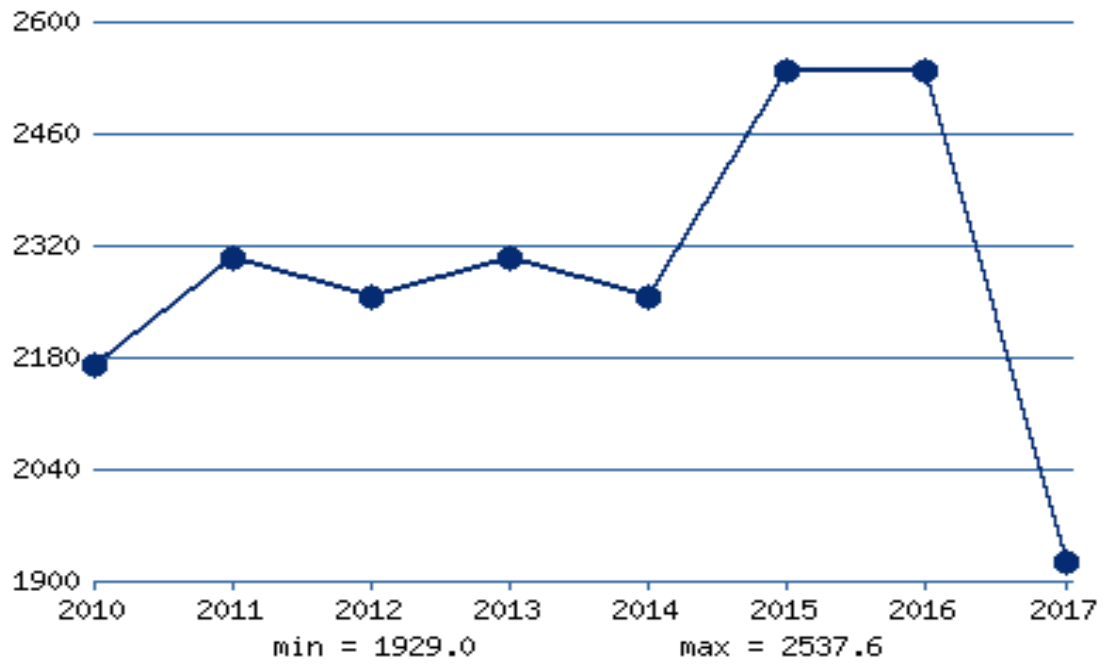
დიაგრამა N 4 ინფლაცია ევროკავშირში, %

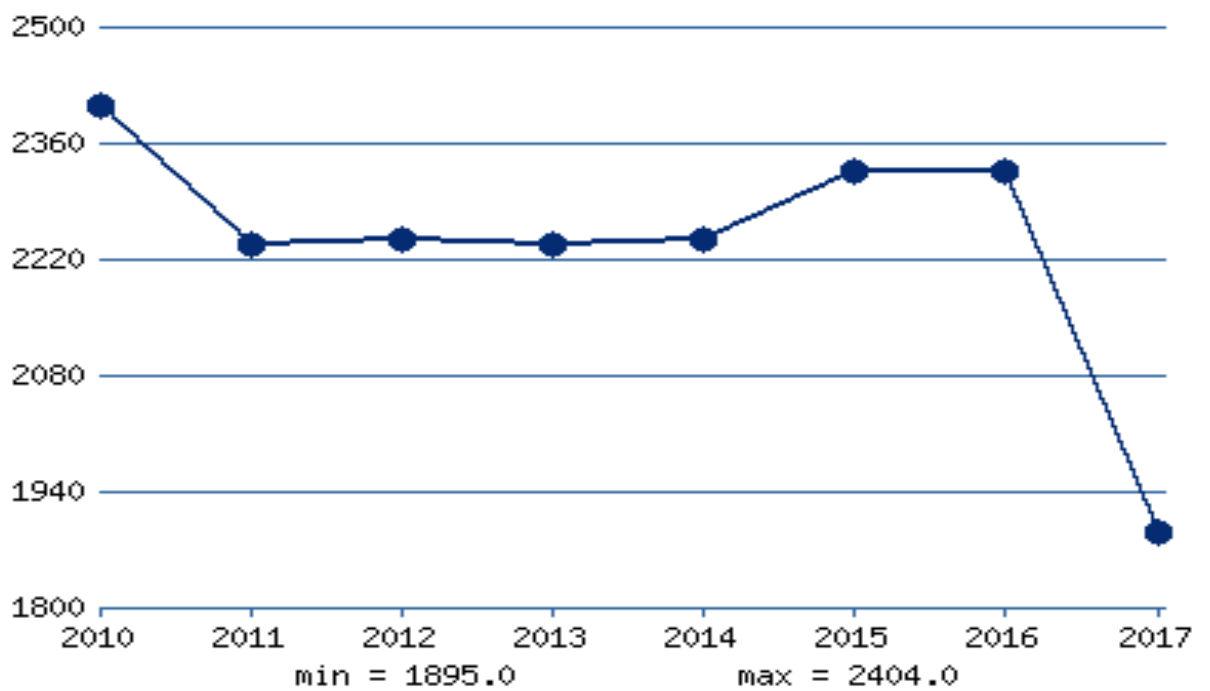
დიაგრამა N5 ევროკავშირის უმუშევრობის დონე, %

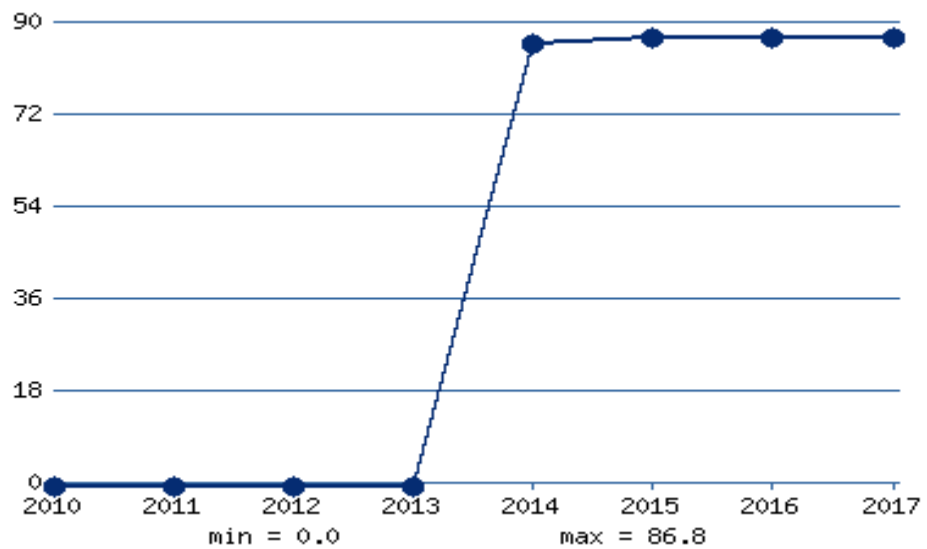
დიაგრამა N6 ევროკავშირის ექსპორტის მოცულობა, მლრდ აშშ დოლარი

დიაგრამა N7 ევროკავშირის იმპორტის მოცულობა, მლრდ აშშ დოლარი

დიაგრამა N8 ევროკავშირის სახელმწიფო ვალი, %-ობით მშპ-სადმი

ბრექსიტი ეკონომიკური თვალსაზრისით ძალიან დიდ გავლენას მოახდენს როგორც ბრიტანეთზე, ასევე ევროკავშირზე. პირველ რიგში, ცალსახაა, რომ ევროკავშირისთვის ბრექსიტი უდიდესი დარტყმა იქნება, რადგანაც მთავარი ფინანსური ბირთვი გაერთიანების გარეთ აღმოჩნდება, ეს კი ევროპული ბაზრის დანაწევრებას, შიდაკონკურენციისა და არასტაბილურობის რისკის გაზრდას გამოიწვევს. რაც შეეხება ბრიტანეთს, მისი ეკონომიკისთვის, ექსპერტების აზრით, ევროკავშირიდან გასვლა დადებით შედეგებსაც მოიტანს და უარყოფითსაც. თავდაპირველად განხილვა დავიწყოთ იმ ეკონომიკური სარგებლით, რომელსაც ბრიტანეთი დაკარგავს კავშირის დატოვებით და სხვა საფრთხეებით, რომლებიც ბრექსიტის შედეგად დაემუქრება.

დღესდღეობით ევროკავშირი ბრიტანეთისთვის უდიდესი სავაჭრო პარტნიორია და ევროკავშირთან ვაჭრობა მისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, რადგანაც ბრიტანეთის ექსპორტის 45 % ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში იყიდება და ქვეყანაში იმპორტის 53 %-ის მომწოდებელი ევროკავშირია. აღნიშნული ვაჭრობა ასაქმებს ბევრ ბრიტანელსაც, რადგან 3.4 მილიონი სამუშაო ადგილი ევროკავშირსა და ბრიტანეთს შორის ექსპორტ-იმპორტზე პირდაპირაა დამოკიდებული.

ასევე, ევროკავშირი ბრიტანეთში განხორციელებული საგარეო ინვესტიციების ყველაზე მნიშვნელოვანი წყაროა. (McKee and Michael, 2016) ოფიციალური მონაცემებით, 2014 წლის საგარეო ინვესტიციების ნახევარი (§708 მილიარდი) ევროკავშირის წევრ

ქვეყნებს ეკუთვნოდათ. ბრექსიტის შედეგად ეს აწყობილი და სარგებლიანი სავაჭრო სისტემა დაინგრევა, რაც არც ერთი მხარისთვის არ იქნება სასარგებლო, უფრო კი ბრიტანეთისთვის, რადგანაც ის უფრო მეტ პარტნიორსა და უფრო დიდ ბაზარს კარგავს ევროკავშირის წევრი 27 ქვეყნის სახით, რომლებთანაც კავშირის შიგნით ბარიერების გარეშე, უპრობლემოდ და თავისუფლად ვაჭრობდა, ვიდრე ევროკავშირი მხოლოდ ერთი ბრიტანეთის სახით (მიუხედავად იმისა , რომ ბრიტანეთი მისი უმნიშვნელოვანესი ბიუჯეტის შემსვები წევრია) იმისთვის, რომ დიდმა ბრიტანეთმა აღიდგინოს ევროპის ერთიან ბაზარზე წვდომა (ეს კი მისი ეკონომიკისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი იქნება) მას მაინც მოუწევს ევროკავშირის რეგულაციების აღიარება და დიდი კონტრიბუციების გადახდა, როგორც თავის დროზე ეს ნორვეგიამ და შვეიცარიამ გააკეთეს.

ასევე საჭირო გახდება მსოფლიოს ქვეყნებთან ახალი, ინდივიდუალური სავაჭრო ხელშეკრულების გაფორმება, რაც ბევრ სირთულესთან იქნება დაკავშირებული და დიდ დროს წაიღებს. ყველაფერი ეს კი ბრიტანეთის, როგორც საერთაშორისო ფინანსური ცენტრის მომავალს ეჭვქვეშ დააყენებს და ეკონომიკურ არასტაბილურობას გამოიწვევს ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში. ევროკავშირის წევრობა ბრიტანეთს ბევრ სხვა ეკონომიკურ სარგებელს აძლევს, მაგალითად: მთელი ევროპის მასშტაბით მსგავსი რეგულაციების საშუალებით კომპანიებს შეუძლიათ ერთი შტაბ-ბინა იქონიონ და რადგანაც ინგლისური ყველაზე პოპულარული საერთაშორისო ენაა, ამ კომპანიების უდიდესი ნაწილიც ლონდონს ირჩევს სათაო ოფისის განსათავსებლად, რაც, რა თქმა უნდა, კარგად მოქმედებს როგორც ინგლისის იმიჯზე, ასევე მის ეკონომიკაზეც, რამდენადაც ქმნის დამატებით სამუშაო ადგილებს. დიდ ბრიტანეთში გახსნილი კომპანიები და ბანკები უფლებას დაკარგავენ გაყიდონ თავიანთი პროდუქცია და მომსახურება ევროკავშირში, იმ შემთხვევაში თუ ბრიტანეთი უარს განაცხადებს საქონლის, სერვისის და ადამიანების თავისუფლად გადაადგილების პრინციპის გაზიარებაზე.

ევროკავშირის წევრებს შორის ბრიტანეთი კავშირის ბიუჯეტის შევსებაზე ყველაზე მეტ ფულს ხარჯავს, იქნება ეს სამხედრო სფერო, სოფლის მეურნეობა, რეგიონალური პოლიტიკა და ა.შ. ბრექსიტის მომხრეების მთავარი მოტივიც სწორედ ეს

გახლავთ. მათ სწამთ, რომ ევროკავშირი ბრიტანეთს კი არ ეხმარება, პირიქით, უკან ხევს ბიზნესისთვის უამრავი რეგულაციებითა და მილიარდობით ფუნტის ოდენობის საწევრო გადასახადით და ეს კი მაშინ, როცა თვითონ სანაცვლოდ არანაირ სარგებელს არ სთავაზობს. ანალიტიკური ინსტიტუტის „ღია ევროპის“ მონაცემებით ევროკავშირის რეგულაციების გამო ყოველწლიურად ბრიტანეთი დაახლოებით 33 მილიარდს კარგავს. ბრექსიტის მომხრეები შვეიცარიისა და ნორვეგიის მოდელებს განიხილავენ. მათი აზრით, ევროკავშირის საბიუჯეტო შენატანისგან გათავისუფლება და სხვადასხვა სახის რეგულაციებზე უარის თქმა ბრიტანეთის ეკონომიკისთვის სასიკეთო შედეგებს მოიტანს და მნიშვნელოვნად წინ წასწევს მას. ბევრი ეკონომისტების აზრით, ბრექსიტი ბრიტანეთში ფასების შემცირებას გამოიწვევს კვების და სხვა ბევრ პროდუქციაზე. ევროკავშირი წარმოადგენს საბაჟო არეალს, რომელიც ცდილობს სოფლის მეურნეობისა და დამამუშავებელი მრეწველობის დაცვას. ამას კი ახორციელებს სხვადასხვა კვოტების დაწესებით, ფერმერებისათვის დახმარებების მიცემითა თუ სხვადასხვა შეზღუდვების დაწესებით. ეს ყველაფერი იწვევს იმას, რომ ევროკავშირის მოსახლეობა პროდუქციის ყიდვისას უფრო მეტ თანხას იხდის მსოფლიოს სხვა ბაზრებთან შედარებით. (Reklaitis, 2016) ბრექსიტის წყალობით ბრიტანეთის მოსახლეობა უცებ აღმოჩნდება გაცილებით უფრო იაფი ფასების წინაშე.

1.2. სავაჭრო მოლაპარაკებები შეზღუდულ დროში

გარკვეულწილად, ჯონსონი ართულებდა თავის დავალებას, არ გამორიცხავს 2020 წლის 31 დეკემბრის შემდეგ გადასვლის პერიოდის გახანგრძლივებას. მას მხოლოდ ერთი წელი აქვს ხელშეკრულებების გაფორმებისათვის ევროკავშირთან, აშშ-სა და, შესაძლოა, ბრიტანული თანამეგობრობის ზოგიერთ ქვეყანასთან თავისუფალი ვაჭრობის არეალთან დაკავშირებით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ბრიტანულ ბიზნესს არ ექნება საერთო ბაზარზე შესვლის საშუალება ზარალის ანაზღაურებისთვის.

დიდი ბრიტანეთი გეგმავს მოლაპარაკებების დაწყებას ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის ზონაზე 2020 წლის თებერვალში. ევროპული საბჭოს პრეზიდენტი ჩარლზ მიშელი თვლის, რომ დიდი ბრიტანეთისთვის გამჭვირვალე

კონკურენციისთვის პირობების მიცემის სანაცვლოდ, ევროკავშირი შეთანხმდება თავისუფალი ვაჭრობის ზონის შესახებ ხელშეკრულების დადებაზე, რომელსაც აქვს წულოვანი გადასახადები და კვოტები.

თუმცა, როგორც პრაქტიკა გვიჩვენებს, ეს გრძელი პროცესია. ევროკავშირის სავაჭრო მოლაპარაკებები კანადასთან 8 წელზე მეტ ხანს გაგრძელდა, იაპონიასთან - 6 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში, სინგაპურთან კი - 9 წელი. სავარაუდოა, რომ გარდამავალი პერიოდის დასრულებამდე დიდ ბრიტანეთსა და ევროკავშირს არ ექნებათ დრო, რომ შეთანხმდნენ მომსახურების სფეროში თანამშრომლობის პირობებზე, თევზაობაზე და გიბრალტარსა და ესპანეთს შორის ურთიერთობების მოგვარებაზე. ევროპელები მოითხოვენ ბრიტანულ ბაზარზე თავიანთი სოფლის მეურნეობის მწარმოებლებისთვის წვდომის შენარჩუნებას, ხოლო დიდ ბრიტანეთს შეუძლია მოიძიოს მომწოდებლები სხვა ქვეყნებში, რომელთა საქონელი უფრო დაბალია. ჩნდება კითხვა, თუ როგორ რეგულირდება ევროპული სავაჭრომობილო საწარმოები BMW, Volkswagen დიდ ბრიტანეთში Brexit- ის შემდეგ.

საფრანგეთი, ესპანეთი ითხოვენ ნებართვას ბრიტანეთის წყლებში შესასვლელად თევზაობისთვის, ხოლო დიდი ბრიტანეთის მთავრობა ევროკავშირის დატოვების შემდეგ აპირებს ამის დასრულებას.

შეიძლება უთანხმოება წარმოიშვას შეერთებულ შტატებთან, რომელთანაც ბრიტანეთი უკვე აწარმოებს მოლაპარაკებებს თავისუფალი ვაჭრობის ზონის შესახებ. ნოემბერში აშშ-ს პრეზიდენტმა დონალდ ტრამპმა გააკრიტიკა Brexit- ის შეთანხმება, როგორც ეს არის. იგი თვლის, რომ გარდამავალი პერიოდი ხელს შეუშლის გარიგებას. ამერიკის პრეზიდენტი მხარს უჭერს ბრიტანეთს ევროკავშირიდან გასვლის პროცესს გარდამავალი პერიოდის გარეშე.

შეიძლება არსებობდეს ინტერესთა კონფლიქტი აშშ-სა და ევროკავშირს შორის, რომლებიც ერთნაირად ინტერესდებიან ბრიტანეთის ბაზრით, სოფლის მეურნეობის ექსპორტის მიმართულებით. თეთრმა სახლმა შეიძლება ჯონსონი არჩევანის წინაშე დააყენონ : თავისუფალი სავაჭრო ზონა შეერთებულ შტატებთან ან ევროკავშირთან.

ჯონსონი მხარს უჭერს დიდი ბრიტანეთის გლობალურ სავაჭრო ძალად გადაქცევას და ევროკავშირისა და აშშ-ს გარდა, თავისუფალი ვაჭრობის ზონის

შეთანხმებების დადების საკითხი მუშავდება ბრიტანეთის თანამეგობრობის ქვეყნებთან, მათ შორის ინდოეთში, ავსტრალიასა და ახალ ზელანდიაში. ასეთ მოლაპარაკებებს დრო დასჭირდება.

ბრიტანეთის ეკონომიკისთვის ნეგატიური შედეგების თავიდან ასაცილებლად ჯონსონი შეიძლება შეთანხმდეს, რომ გახანგრძლივდეს Brexit– ის გარდამავალი ვადა, რათა გაგრძელდეს სავაჭრო მოლაპარაკება ევროკავშირთან, აშშ-სა და სხვა პარტნიორებთან 2021 წელს.

თავი II. ბრექსიტი - ცვლილებები ევროკავშირის პოლიტიკასა და ხელმძღვანელობაში

2.1. ისტორიული კონტექსტი

თავდაპირველად ევროკავშირი ეკონომიკური ორგანიზაცია გახლდათ და მიზნად ისახავდა მომავალში ეკონომიკურად ურთიერთდამოკიდებლ ქვეყნებს შორის მშვიდობიანობის შენარჩუნებას. კონტინენტური ევროპისაგან განსხვავებით, კუნძულოვანი სახელმწიფოში არ იყო ამხელა სწრაფვა ევროკავშირისკენ. ბრიტანეთს სურდა კვლავ შეენარჩუნებინა იმპერიალისტური სახელმწიფოსა და მსოფლიო ჰეგემონის ამბიციები, რისი საფუძველიც ჰქონდა. და რაც ყველაზე მთავარია, ბრიტანეთს 50 – იან წლებშიც კი სამარცხვინოდ მიაჩნდა კონტინენტური ევროპის სახელმწიფოებისათვის “თავის გაყადრება”, ბრიტანეთი არ დაუშვებდა, რომ ისეთ ზეეროვნულ ორგანიზაციაში გაწევრიანებული, რომელიც მის სუვერენიტეტს ოდნავ მაინც შელახავდა¹. ამიტომაც, ევროკავშირის ჩამოყალიბების პარალელურად, ბრიტანეთის თაოსნობით 1960 წელს შეიქმნა ევროპის თავისუფალი ვაჭრობის ასოციაცია, რომელიც ბრიტანეთს მეტ თავისუფლებას აძლევდა ეკონომიკურ ასპარეზზე.

60-70-იან წლებში ევროკავშირში რიგი რეფორმების ფონზე (მაგალითად, აქტიურად დაიწყო აგრარული პოლიტიკის განვითარება) ეკონომიკური აღმავლობის პერიოდი დაიწყო, რამაც ბრიტანეთის ყურადღებაც კი მიიზიდა. პირველი განცხადება ევროკავშირის წევრობაზე 1961 წელს ბრიტანეთის პრემიერ მინისტრმა მაკმილანმა შეიტანა, რაც შარლ დე გოლის უარის წყალობით ვერ განხორციელდა. ბრიტანეთის ახალმა პრემიერმა 1967 წელს მეორედ შეიტანა განაცხადი წევრობაზე, რასაც ისევ ვეტო მოჰყვა დე გოლისგან. ის მთელ რიგ პირობებს უწესებდა ბრიტანეთს წევრობის სანაცვლოდ, მაგალითად, ბრიტანეთს უნდა დაეტოვებინა ფუნტი სტერლინგის არეალი და მოეშალა აშშ – სთან განსაკუთრებული ურთიერთობა. თუმცა, ყველაფერი შეიცვალა მაშინ, როდესაც საფრანგეთისა და გერმანიის სათავეში მოვიდნენ ჟორჟ პომპიდუ და ვილი ბრანდტი 1973 წელს. მან დააჩქარა ევროგაერთიანების ინტეგრაციის პროცესი და

¹ ჭელიძე, გ. და კაპანაძე, ს. ევროკავშირის ისტორიული განვითარება. 1–17.

შედეგად ბრიტანეთი ორგანიზაციის შიგნით აღმოჩნდა 1973 წელს². ორგანიზაციის შიგნითაც ბრიტანეთი პრეტენზიულ და არაინტერაციონისტულ წევრად დარჩა. ტეტჩერის დროს ბრიტანეთს პრეტენზია ჰქონდა, რომ ზედმეტად დიდ თანხებს ხარჯავდა ევროკავშირის ფუნქციონირებისათვის და სანაცვლოდ ამას უკან ვერ იბრუნებდა. საბოლოოდ 1984 წელს მიღწეული შეთანხმებით, ბრიტანეთის მიერ ევროკავშირის ბიუჯეტში შენატანი საგრძობლად შემცირდა.

1950 წლის 9 მაისს რობერტ შუმანმა დასაბამი დაუდო ისტორიულ მოვლენას — გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკასა და ევროპის სხვა სახელმწიფოებს მიაწოდა იდეა, შეექმნათ მშვიდობიანი ინტერესებით გაერთიანებული თანამეგობრობა. ამით მან ხელი გაუწოდა გუშინდელ მტრებს და ბოლო მოუღო ომით მოტანილ სასოწარკვეთილებასა და წარსულის მძიმე ტვირთს. გარდა ამისა, შუმანმა საერთაშორისო ურთიერთობებში სრულიად ახლებურ პროცესს დაუდო დასაბამი - შესთავაზა ხანგრძლივი ისტორიის მქონე ერებს, თავიანთი სუვერენიტეტის გაერთიანებით ერთობლივად დაებრუნებინათ გავლენა, რომელიც ცალ-ცალკე არც ერთს აღარ ჩქონდა.

ევროპის გაერთიანების საქმე მას შემდეგ დღითიდღე წინ მიიწევს. ის მე-20 საუკუნის ყველაზე მნიშვნელოვანი წამოწყებაა და ახალი იმედი ახალი საუკუნის მიჯნაზე. ამ წამოწყებას საფუძვლად დაედო რამდენიმე სახელმწიფო მოღვაწის შორსმჭვრეტელური იდეა. მეორე მსოფლიო ომის მწარე გამოცდილების წყალობით ამ ადამიანებმა გადაწყვიტეს, ევროპის ხალხებს შორის ხანგრძლივი მშვიდობის პირობები დაემყარებინათ. ეს იდეა მუდმივ აღორძინებას და განვითარებას განიცდის, რასაც ხელს უწყობს იმ პრობლემების გადაჭრის აუცილებლობა, რომლებთან შეჯახებაც ჩვენს ქვეყნებს ასე ხშირად უწევთ.

ალბათ, არავის შეეძლო ეწინასწარმეტყველა დემოკრატიისა და მშვიდობისაკენ ის უზომო სწრაფვა, რომელმაც ბოლოს ბერლინის კედელი დასცა, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ხალხებს საკუთარ ბედზე პასუხისმგებლობა დაუბრუნა და ევროპის მოწყობის იდეას ახლი განზომილება შესძინა.

² კაპანაძე, ს.. „ევროკავშირის პოლიტიკა“. თბილისი: სოციალურ მეცნიერებათა სერია. 2006

ისტორიული წარმატება

მესამე ათასწლეულის დასაწყისში 50 წლით უკან გახედვა გვიჩვენებს, რომ ევროპული ინტეგრაცია ისტორიულ წარმატებას წარმოადგენს. მანამდე ერთმანეთის მიმართ მტრულად განწყობილ და სისხლისმღვრელ ომებში ჩართულ ქვეყნებს დღეს საერთო ფულადი ერთეული, ევრო, აქვთ და თავიანთ ეკონომიკურ და კომერციულ ინტერესებს საერთო ინსტიტუტების მეშვეობით აგვარებენ.

თავიანთ უთანხმოებებს ევროპელები მშვიდობიანი გზებით და სამართლებრივი ნორმების გამოყენებით ჭრიან და ყველასათვის მისაღებ გადაწყვეტილებებს ეძებენ. წევრ სახელმწიფოებს შორის ურთიერთობაში აღარ არსებობს სხვებთან შედარებით უპირატესობისა და დისკრიმინაციის სულისკვეთება; ამ სახელმწიფოებმა თანამეგობრობის ოთხ ინსტიტუტს - ევროკავშირის საბჭოს, პარლამენტს, კომისიასა და მართლმსაჯულების სასამართლოს მიანდეს მათი კონფლიქტების მოგვარების, ევროპელთა ძირითადი ინტერესის განსაზღვრისა და საერთო პოლიტიკის გატარების პასუხისმგებლობა.

ადამიანების ცხოვრების დონე მნიშვნელოვნად ამაღლდა, ბევრად უფრო მეტად, ვიდრე შესაძლებელი იქნებოდა. ყოველი ქვეყნის ეროვნულ ეკონომიკას მიეცა საშუალება, ესარგებლა საერთო ბაზრის შექმნისა და ვაჭრობის გააქტიურების შედეგად წარმოების მასშტაბის გაზრდის.

ადამიანებს თავისუფლად შეუძლიათ მოძრაობა, ხოლო სტუდენტებს მუშაობა ევროკავშირის მთელ ტერიტორიაზე. უკვე ჩაეყარა საფუძველი საერთო უცხოურ და თავდაცვის პოლიტიკას და წამოწყებულია მოძრაობა საერთო პოლიტიკის მისაღებად სოციალურ, რეგიონულ, გარემოს დაცვის, კვლევისა და ტრანსპორტის სფეროებში.

ეკონომიკური ინტეგრაცია ყოველდღიურად წინა პლანზე წევს პოლიტიკური ერთობის საჭიროებას და გვიბიძგებს მისკენ. საერთაშორისო დონეზე ევროკავშირს ხელთ უპყრია სულ უფრო მზარდი ზეგავლენა, რომელიც შეესაბამება მის ეკონომიკურ მნიშვნელობას, მის მოქალაქეთა ცხოვრების დონეს, მის ადგილს დიპლომატიურ, კომერციულ და მონეტარულ ფორუმებზე.

ევროპის თანამეგობრობის სიძლიერე მომდინარეობს დემოკრატიისა და ადამიანის უფლებათა სფეროში საზიარო ფასეულობებიდან, რომლებიც კავშირში შემავალ ხალხებს აერთიანებს; ევროკავშირმა შეინარჩუნა კულტურათა, ენებისა და ტრადიციების მრავალფეროვნება, რომელიც მას განსაკუთრებულ სახეს სძენს.

ევროკავშირის ტრანსატლანტიკურმა სოლიდარობამ და მისი მოდელის მიმზიდველობამ საშუალება მისცა გაერთიანებულ ევროპას, წინააღმდეგობა გაეწია ტოტალიტარიზმის წნეხისთვის და მოეხდინა სამართლებრივი ნორმების კონსოლიდირება. ევროპის თანამეგობრობა წააგავს შუქურას იმ ქვეყნების მისწრაფებებისთვის, რომლებიც კავშირის წინსვლას ინტერესით აკვირდებიან, რამეთუ ამოდრავებთ სურვილი, გააერთიანონ აღორძინების გზაზე მდგარი თავიანთი დემოკრატიული სახელმწიფოები ანდა თავიდან ააშენონ დანგრეული ეკონომიკა.

15 წევრი სახელმწიფოსგან შემდგარი ევროკავშირი დღეს აწარმოებს მოლაპარაკებას გაწევრიანების ახალ ტალღასთან დაკავშირებით ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის 10 ქვეყანასთან, აგრეთვე, მალტასა და კვიპროსთან. შემდგომ ეტაპზე დადგება კავშირში ყოფილი იუგოსლავიის ქვეყნებისა და ევროპის სხვა ქვეყნების გაერთიანების საკითხიც. პირველად თავისი ხანგრძლივი ისტორიის მანძილზე კონტინენტი აპირებს საერთო მშვიდობისა და თავისუფლების გარემოში თანაარსებობას.

თანამეგობრობის განვითარება ძალიან მნიშვნელოვანია მსოფლიო წონასწორობის თვალსაზრისით და უზარმაზარ ზეგავლენას მოახდენს ევროპის ურთიერთობაზე ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, რუსეთთან, აზიასა და ლათინურ ამერიკასთან. უკვე დღეს ევროპა აღარ არის მხოლოდ ძალა, რომელმაც დაიმკვიდრა ადგილი მსოფლიოში — ის მშვიდობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის გზით მიმავალ ხალხთა ორიენტირი და იმედია.

როგორ შეიძლება ასეთი სერიოზული წარმატების ახსნა? არის კი ის ხანგრძლივად ჩაბეჭდილი კონტინენტის ისტორიაში, საკმარისად ფესვგადგმული კოლექტიურ მეხსიერებაში? არის კი ის ნებისმიერი შიდაევროპული ომის თავიდან აცილების ქმედითი საშუალება?

სამომავლო ამოცანები

თუმცა თანამეგობრობის არსებობა ნახევარსაუკუნოვან ისტორიას ითვლის, ევროპელებს ჯერ კიდევ დიდი გზა აქვთ გასავლელი საკუთარი თავის ანალიზის სფეროში — რა არის ის ძირითადი ფასეულობები, რომლებსაც ისინი ერთგულებენ, და რა საშუალებებით შეიძლება ამ ფასეულობების დაცვა? როგორ შეიძლება კავშირის განვითარება, რათა მაქსიმუმადე იქნეს მიყვანილი ერთობის საფუძველზე წარმოშობილი სიძლიერე, ოღონდ ისე, რომ არ მოხდეს ცალკეული წევრი ქვეყნების იმ ინდივიდუალური ხასიათისა და თვისებების ხელყოფა, რომლებიც ჩვენი ეროვნებების, რეგიონებისა და კულტურების სიმდიდრეს წარმოადგენს?

ერთად ვივლით მომავლისკენ იმ ბუნებრივი ჰარმონიის წყალობით, რომელიც ხელს უწყობს 15 წევრ სახელმწიფოს შორის კონსენსუსის დამყარებას, თუ უნდა ვაღიაროთ შეუსაბამობა ჩვენს გლობალურ მიდგომებს შორის და განვასხვავოთ ინტეგრაციისკენ მიმავალი ჩვენი ნაბიჯები? აწესებს თუ არა ევროპის თანამეგობრობა ლიმიტს იმ დროს, როცა ამდენი ნაცია - ცენტრალური, აღმოსავლეთ ევროპის და ბალკანეთის ახალი დემოკრატიული სახელმწიფოები, თურქეთი – სურვილს გამოთქვამენ, შემოუერთდნენ გაერთიანების პროცესს? როგორ შეგვიძლია ყველა ქვეყანა შევიყვანოთ კავშირში და განვაცდევინოთ მათ ევროპული ერთიანობის გრძნობა, რომელიც ბევრად მეტია უბრალო სოლიდარობაზე? როგორ შეგვიძლია, უფრო დავუახლოვოთ ევროპის თითოეული მოქალაქე კავშირის ინსტიტუტებს და მივცეთ შესაძლებლობა, გაეცნოს და გაითავისოს ერთიანი ევროპის იდეა, რომელიც დიდი ხნის განმავლობაში მხოლოდ დიპლომატების მსჯელობის საგანი და სახელმწიფო მოხელეთა საქმე იყო?

ეს პრინციპული ხასიათის კითხვებია და შეუძლებელია მათთვის თავის არიდება, თუკი არ გვინდა, რომ ჩიხში მოვექცეთ; სწორედ ამ ძირითად კითხვებზე პასუხები განაპირობებს იმ უამრავი სპეციფიური და ტექნიკური საკითხის განსაზღვრას, რომელთა რეალური გადაჭრა ყოველდღი-ურად უწევთ ევროპის თანამეგობრობის სამომავლო პერსპექტივაზე მზრუნველ ადამიანებს.

ევროპის ხალხებისათვის საკითხი მარტივად დგას: ან ისინი გააგრძელებენ ორგანიზებულ ძალად ქცევის პროცესს, გააერთიანებენ თავიანთ სიძლიერეს, რათა მთელმა მსოფლიომ მიუგდოს ყური, შეეცდებიან დემოკრატიის იდეის დამკვიდრებას და დაიცავენ თავის ეკონომიკურ და სტრატეგიულ ინტერესებს — ასეთ შემთხვევაში

ევროპა გახდება წონასწორობისა და ზომიერების ფაქტორი ჰიპერინ-დუსტრიალიზებულ ძალთა და იმ ქვეყნებს შორის ურთიერთობაში, რომელთა განვითარება ჩამორჩება ამ ძალებისას. წინააღმდეგ შემთხვევაში ევროპის ხალხები ვერ მოახერხებენ, სრულად გააცნობიერონ იმ რეალურ ფასეულობათა სიდიადე, რომლებსაც ისინი იზიარებენ, და, შესაბამისად, ვერ მოახერხებენ თავიანთი საერთო ინტერესების სათანადოდ და სრულყოფილად დაცვას. ამ შემთხვევაში ყოველი ქვეყნის ეკონომიკის როლი დავა, ასე ვთქვათ, ქვეკონტრაქტობამდე, ხოლო მომხმარებელთა ცხოვრების დონე დაეცემა. ევროპა, უბრალოდ გეოგრაფიული ერთეული, აღმოჩნდება გარეშე ძალთა ზეგავლენის სფეროში და ეს ძალები დააკისრებენ მას მათზე დამოკიდებულებისა და დამცავი მექანიზმებით უზრუნველყოფის საფასურს.

თანამეგობრობის მეთოდის აქტუალურობა

ახალ ინსტიტუციურ პროცესს დასაბამი დაუდო 1999 წლის 11 დეკემბერს ევროპული საბჭოს ჰელსინკის სხდომაზე მიღებულმა გადაწყვეტილებამ, მოწვეულიყო მთავრობათაშორისი კონფერენცია, რომლის ერთ-ერთი მიზანი იქნებოდა შეთანხმებების შემუშავება იმ პირობებთან დაკავშირებით, რომელთა საშუალებითაც გაზრდილი (20 წევრზე მეტის შემცველი) ევროკავშირი ნორმალურ ფუნქციონირებას მოახერხებდა.

თანამეგობრობა, რომელსაც 50 წელი შეუსრულდა, აქტივობის ცენტრს წარმოადგენს. სწორი განვითარების იმედთან ერთად არსებობს წარუმატებლობის საფრთხეც.

ისმის კითხვები: ევროპა მხოლოდ სავაჭრო ზონა იქნება თუ მსოფლიო მასშტაბის მოთამაშე? ტექნოკრატიული ევროპა თუ დემოკრატიული ევროპა? ევროპა, სადაც ყოველი ადამიანი თავისთვის იცხოვრებს, თუ ევროპა, რომელიც იზრუნებს თავის მოქალაქეებზე?

თანამეგობრობის მეთოდი, რომელსაც ამდენი სერიოზული ამოცანა ხვდება, ამდენი გაურკვეველი საკითხის გადაჭრა უწევს, და რომელსაც საფუძვლად წევრ სახელმწიფოებს შორის არსებული დიალოგი და დელეგირებული ძალაუფლების მქონე საერთო ინსტიტუტები უდევს, ისევე აქტუალურია, როგორც ყოველთვის. სწორედ ამან გახადა შესაძლებელი 50 წლის წინ ევროპის ქვანახშირის მომპოვებელი და ფოლადის

მწარმოებელი ქვეყნების გაერთიანების (ECSC) შექმნა, რასაც მოჰყვა ევროპის ეკონომიკური თანამშრომლობისა (EEC) და ატომური ენერჯის დარგში ევროპის თანამშრომლობის (Euratom) ორგანიზაციების დაარსება, ერთიანი ევროპული აქტის მიღება, მასტრიხტისა და ამსტერდამის ხელშეკრულებების დადება. ევროპის ხალხებს შორის ურთიერთობები, რომლებიც ამ მეთოდზეა დამყარებული, ყოველდღიურად ახალ შედეგებს გვაძლევს. უახლოეს მომავალში კი მეთოდმა შეიძლება განსაკუთრებული როლი ითამაშოს ევროპელთა წინაშე წამოჭრილი უმთავრესი პრობლემების გადაჭრაში.

ევროკავშირის სტრუქტურის დამაარსებელი პრინციპები არ არის მხოლოდ ინსტიტუციური მექანიკის საკითხი. თანამეგობრობის სულისკვეთებას დასაბამი ჩაუყარეს და განავითარეს სახელმწიფო მოღვაწეებმა, რომელთაც, უპირველეს ყოვლისა, ამოდრავებდათ მისწრაფება, აეშენებინათ ადამიანების სამსახურში ჩამდგარი ევროპა, და რომელთათვისაც გაერთიანებული ევროპის იდეა ცივილიზაციის განვითარების საშუალება იყო. შუმანის დეკლარაცია დღესაც „ახალი იდეა ევროპისთვის“.³

მიუხედავად იმ ეკონომიკური პროგრესისა, რასაც ბრიტანეთმა და ევროკავშირმა ერთად მიაღწიეს, ბოლო პერიოდებში სკეპტიკურმა აზრებმა თავი იჩინა. 2011 წელს მოსახლეობამ რეფერენდუმზე უარი თქვა ევროკავშირის წევრობაზე. დევიდ კამერუნის ერთ – ერთი მნიშვნელოვანი წინასაარჩევნო დაპირებაც ზუსტად ორგანიზაციის დატოვება გახლდათ. მსგავსმა პროცესებმა დღეს შედეგად მოგვცა ევროკავშირი ბრიტანეთის გარეშე. მოსახლეობის 51,89 პროცენტმა უარი თქვა ევროკავშირზე. უნდა ითქვას, რომ 50% - ზე მეტი ბრიტანეთის სავაჭრო ურთიერთობები ევროკავშირთან იყო დაკავშირებული (ბადრიძე, 2016). ამიტომაც, მითქმა – მოთქმა არ წყდება და დღესაც საკითხავია, თუ რამდენად სწორი და სასარგებლო იყო ეს გადაწყვეტილება.

უნდა აღინიშნოს, რომ ევროკავშირის დატოვების შესახებ რეფერენდუმზე ხმების განაწილება ძალიან განსხვავებული იყო ქვეყნის სხვადასხვა კუთხეში.

თუ უმეტესად ინგლისის (ლონდონის გარდა) და უელსის მოსახლეობა გასვლას ემხრობოდნენ, შოტლანდია და ჩრდილოეთ ირლანდია ამჯობინებდნენ დარჩენას. ამრიგად, მაცხოვრებლების მოსაზრებები დიდი ბრიტანეთის აცვა ევროკავშირის

³ პასკალ ფონტენი ევროპის გაერთიანების ახალი იდეა შუმანის დეკლარაცია - 1950-2000 გვ. 9
http://www.parliament.ge/files/387_612_621171_eu_idea_ge.pdf

წევრობის შესახებ არათანაბრად გადანაწილდა.

ქვეყნის სამხრეთი ნაწილი, ინგლისი, მიუხედავად იმისა, რომ გეოგრაფიულად მიუახლოვდა ევროპულ ხმელეთს, მაინც უმრავლესობამ ევროკავშირიდან გასვლის შესახებ ხმა მისცა. საჰაერო ძალების ცნობით, ინგლისში 14.9 მილიონმა მკვიდრმა ისაუბრა დამოუკიდებელი გზის არჩევის სასარგებლოდ, მათი ოპონენტები უმცირესობა აღმოჩნდა - 13.1 მილიონი. ლონდონის საარჩევნო ოლქებში ბიულეტენების დათვლის შედეგების თანახმად, დედაქალაქის მაცხოვრებლებმა დაადასტურეს თავიანთი ვალდებულება ევროკავშირში წევრობის შენარჩუნების შესახებ.

უელსში გაერთიანებული სამეფოს მოქალაქეები უპირატესობას ანიჭებდნენ ევროკავშირიდან გასვლას. როგორც შოტლანდიელთა უმეტესობამ, მხარი არ დაუჭირა ევროკავშირის დატოვების იდეას. ამომრჩევლები ბრიტანეთის ყველაზე შორეული რეგიონი კონტინენტიდან - ჩრდილოეთ ირლანდია - მხარი დაუჭირა სტატუს კვოს შენარჩუნებას ურთიერთობებში ბრიუსელთან.

ამომრჩეველთა უფროსი ასაკი წარმომადგენლები ბრექსიტს უჭერდნენ ხმას, იმ დროს როცა ახალგაზრდები ევროკავშირში დარცენას ამჯობინებდნენ. ბრიტანეთის ახალგაზრდობის ბევრმა წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ უფროსმა თაობამ მათი მომავალი ახალგაზრდების გარეშე გადაწყვიტა.

ბრიტანელები დიდი ხანია ემზადებოდნენ ამ ნაბიჯისთვის. მაგრამ ეს არ ნიშნავს რომ გამოსვლის პროცესი დაუყოვნებლივ დასრულდა. Brexit-მა გაიარა რამდენიმე ეტაპი. ვეცდებით მარტივი სიტყვებით ავხსნათ, თუ რატომ ტოვებს ბრიტანეთი ევროკავშირს, როგორ მოხდება ეს და რა შეიძლება გამოიწვიოს მან.

დიდი ბრიტანეთისა და ევროკავშირის ურთიერთობები ადრეულ ეტაპზე - ევროკავშირისა და ბრიტანეთის საზოგადოებასთან ურთიერთობა თავიდანვე რთული იყო. თავდაპირველად, ევროპული ქვეყნების გაერთიანებამ, როგორც ზემოტ აღინიშნა, გაატარა ექსკლუზიურად ეკონომიკური მიზნები - ერთიანი საბაჟო ზონის შექმნა, ქვეყნებს შორის კაპიტალის თავისუფალი გადაადგილების ორგანიზაცია და ა.შ. ამისათვის შეიქმნა ევროპული ეკონომიკური საზოგადოება 1957 წელს, რომელშიც შედიოდა ბელგია, გერმანია, იტალია, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები და ა.შ. საფრანგეთი. ბრიტანელები არ ეჭვობდნენ ასეთი კავშირის საჭიროებაში, თუმცა სხვა

ქვეყნებთან ერთად შექმნეს ალტერნატიული "ევროპული თავისუფალი ვაჭრობის ასოციაცია"⁴.

მაღევე გაირკვა, რომ ესეიგი ბევრად უფრო ეფექტურად მუშაობს და ბრიტანეთმა გადაწყვიტა საზოგადოებაში გაწვევრიანება. მაგრამ იგი გაკვირვებული დარჩა: ჩარლზ დე გოლი, რომელიც იმ დროს საფრანგეთს ხელმძღვანელობდა, თვლიდა, რომ ბრიტანეთის ეკონომიკური სისტემა შეუთავსებელია ევროპულთან ერთდროულად მრავალ ასპექტში, და ასევე ეშინოდა, რომ ბრიტანეთი გახდებოდა აშშ-ს გავლენის აგენტი ევროსისტემის მიერ. მაშასადამე, მან არ მისცა გაერთიანებული სამეფოს მიღებას და ახალი წევრების შესვლის უფლება დადო. შედეგად, დიდი ბრიტანეთი ჩაეყარა ევროსაბჭოში მხოლოდ 1973 წელს.

როგორ და როდის მიიღო გადაწყვეტილება ევროკავშირიდან გასვლის შესახებ - 2000-იანი წლების დასაწყისში აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების ევროკავშირში მასობრივი მიღების ფონზე, ევრო-სკეპტიკოსების პოპულარობა კვლავ იზრდება. ამ ქვეყნების მცირე განვითარებამ შექმნა დამატებითი ტვირთი, რომელიც ევროკავშირის უმდიდრესი წევრების მხრებზე დაეცა. და თუ მისი შექმნიდან პირველი 11 წლის განმავლობაში გაერთიანებული სამეფოს დამოუკიდებლობის პარტიამ მხოლოდ ერთხელ მოახერხა ევროპარლამენტში სამი ადგილის მოპოვება, 2004 წელს, როდესაც მიიღეს უნგრეთი, კვიპროსი, ლატვია, ლიტვა, მალტა, პოლონეთი, სლოვაკეთი, სლოვენია, ჩეხეთი ესტონეთი, მან მაშინვე თორმეტი ადგილი დაიკავა. და შემდგომში მხოლოდ გააუმჯობესა შედეგი, 2014 წელს მიაღწია ევროპარლამენტში 24 ადგილს. შემდეგ წელს მან შეუძლებელი გააკეთა, რადგან მან მოახერხა ერთი ადგილის დაკავება ბრიტანეთის პარლამენტის ქვედა პალატაში.

ევროკავშირის წევრობის შესახებ დავების გამწვავებამ განაპირობა ის, რომ 2016 წელს ქვეყანაში მოეწყო რეფერენდუმი ევროკავშირის გაერთიანებული სამეფოს წევრობის შესახებ. კითხვა ჩამოყალიბდა შემდეგში: "საჭიროა თუ არა გაერთიანებული სამეფოს დარჩენა ევროკავშირის წევრი, ან დატოვოს ევროკავშირი?"

კენჭისყრა 2016 წლის 23 ივნისს გაიმართა, მასში სულ 33 577 342 ადამიანი მონაწილეობდა.

⁴ Brexit: почему Великобритания выходит из ЕС и к чему это приведет <https://rg.ru/2020/01/31/brexit-pochemu-velikobritaniia-vyhodit-iz-es-i-k-chemu-eto-privedet.html>

2016 წლის 24 ივნისის დილის 4:30 საათისთვის გაირკვა, რომ ევროკავშირისგან გამოყოფის მომხრეებმა მოიგეს. შედეგების გამოცხადებიდან მალევე, ბრიტანეთის პრემიერ მინისტრმა დევიდ კამერონმა, რომელმაც რეფერენდუმი წამოიწყო და ევროკავშირში წევრობის შესანარჩუნებლად კამპანიას შეუდგა, თანამდებობა დატოვა.

2016 წლის 11 ივლისი ტერეზა მეი დიდი ბრიტანეთის ახალი პრემიერ-მინისტრი გახდა.

2017 წლის თებერვალში ევროკავშირის დატოვების შესახებ გადაწყვეტილება დაამტკიცდა პარლამენტის ორივე პალატამ, ხოლო 16 მარტს მას ხელი მოაწერა დედოფალმა ელიზაბეტ მეორემ.

2017 წლის 29 მარტს, ბრიტანეთის პრემიერ მინისტრმა ტერეზა მეიმ ევროკავშირის ხელმძღვანელობას აცნობა ევროკავშირიდან მისი ქვეყნის გაყვანის დაწყების შესახებ. 2018 წლის 6 ივლისს ტერეზა მეიმ შემოიღო ეგრეთ წოდებული "Checkers გეგმა", რომელიც ითვალისწინებდა ევროკავშირთან მჭიდრო ინტეგრაციას გასვლის შემდეგ. ეს ვარიანტი არავის შეეფერებოდა - არც ბრიტანეთის პარლამენტს და არც ევროკავშირს. 2018 წლის 25 ოქტომბერს, გრძელი მოლაპარაკებების შემდეგ, ევროკავშირის დარჩენილი 27 ქვეყნის ლიდერებმა დაამტკიცეს დიდი ბრიტანეთთან შეთანხმების პროექტი საზოგადოებიდან მისი გაყვანის შესახებ და ლონდონის სამომავლო ურთიერთობების შესახებ პოლიტიკური დეკლარაცია. ხელშეკრულების ძალაში შესვლა 2019 წლის 30 მარტს იყო დაგეგმილი. ამასთან, ბრიტანეთის პარლამენტმა სამჯერ უარყო ეს პროექტი, რამაც გამოქვეყნების თარიღის რამდენიმე გადადება გამოიწვია. 2019 წლის 24 ივლისს, ტერეზა მეიმ დატოვა თანამდებობა, რადგან ვერ შეიმუშავა ევროკავშირიდან გასასვლელი გეგმა. ამ პოსტზე მან შეცვალა კონსერვატიული პარტიის თანამშრომელი, ლონდონის ყოფილი მერი და ბრიტანეთის ყოფილი საგარეო საქმეთა მინისტრი ბორის ჯონსონი, რომელმაც პირობა დადო, რომ ხელშეკრულების პროექტის შეცვლას შეასრულებს ან, თუ ეს არ მოხდება, ევროკავშირს ქვეყანა დატოვებს მის გარეშე. მაგრამ მან წარმატებას ვერ მიაღწია. ევროკავშირის გასვლა, რომელიც 2019 წლის 31 ოქტომბერს იყო დაგეგმილი, კვლავ გადაიდო. ჯონსონი მიხვდა, რომ პარლამენტში ძალების ამჟამინდელთან მგდომარეობით, სადაც მის პარტიას უმრავლესობა არ ყავს, ვერ შეძლებდა Brexit-ს დასრულებას, მან 12

დეკემბერს მოუწოდა ვადამდელ არჩევნებს.

2020 წლის 9 იანვარს თემთა პალატამ, ხოლო 22 იანვარს - ბრიტანეთის პარლამენტის ლორდთა პალატამ, მიუხედავად მრავალი უთანხმოებისა, მიიღო კანონი ევროკავშირიდან გასვლის შესახებ. 23 იანვარს მას ხელი მოაწერა დედოფალმა ელიზაბეტ მეორემ. ეს დოკუმენტი იძლევა გარანტიას, რომ აღარ იქნება შეფერხებები - 2020 წლის 31 იანვარს დიდი ბრიტანეთი დაკარგავს წარმომადგენლობისა და ხმის უფლების უფლება ევროკავშირის ხელისუფლების ორგანოებში, ანუ ის მთლიანად დატოვებს ევროკავშირს პოლიტიკური თვალსაზრისით. ეკონომიკაში გარდამავალი პერიოდი, რომლის დროსაც გაერთიანებული სამეფო გააგრძელებს ერთიანი ევროპის ეკონომიკური სივრცის ნაწილს, გაგრძელდება 2020 წლის ბოლომდე.

ასე რომ, ევროკავშირის დატოვების პროცესი უკვე დასრულებულია და, ევროკავშირის შესახებ ხელშეკრულების 50-ე მუხლის თანახმად, ის შეუქცევადი გახდა. ახლა მთავარი კითხვაა, იქნება რა მოხდება მომავალში?. პირველი ვარიანტია ევროკავშირთან საკმაოდ მჭიდრო ურთიერთობების შენარჩუნება. დიდი ბრიტანეთი დაკარგავს პოლიტიკურ გავლენას ევროკავშირის შიგნით, მაგრამ შეინარჩუნებს წვდომას ცალკეულ ბაზარზე თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების შესაბამისად. მაგრამ ბრიუსელში უკვე შეიქმნა პირობები: ქვეყანას მოუწევს დაიცვას ევროპული საგადასახადო პოლიტიკა, სახელმწიფო დახმარებისა და რეგულირების წესები, ასევე გარემოსდაცვითი სტანდარტები. და ამის შესახებ, ბორის ჯონსონმა უკვე თქვა გადამწყვეტი "არა". მეორე ვარიანტი ითვალისწინებს საბაჟო კავშირთან და ერთიან ევროპულ ბაზარზე წვდომის სრულ უარყოფას და ურთიერთკავშირს WTO პლუს ფორმულის შესაბამისად, ეს არის მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის პრინციპებზე დაყრდნობით, მაგრამ ზოგიერთ სექტორში უფრო ღრმა.

2.2. "Brexit" -ის დადებითი და უარყოფითი მხარეები

ევროკავშირში გაერთიანებული სამეფოს წევრობის შესახებ რეფერენდუმი სამუდამოდ დარჩება ისტორიაში, რადგან პირველად ევროინტეგრაციის არსებობის განმავლობაში, ერთ-ერთმა მონაწილე ქვეყანამ გადაწყვიტა მისგან გამოსვლა. ბრიტანელი ხალხის ევროკავშირისგან თავის დაღწევის სურვილმა შოკში ჩააგდო არა მხოლოდ მსოფლიო საზოგადოება, არამედ თავად ბრიტანელებიც. როგორც ჩანს, ევროპელი სკეპტიკოსების გამარჯვებამ მოულოდნელობა მოუტანა მათ, რადგან ბრიუსელიდან დამოუკიდებლობის მწარე მომხრეებიც კი არ თვლიდნენ, რომ ისინი გაბატონდნენ.

ზოგი მიიჩნევს, რომ რეფერენდუმის შედეგები შეიძლება ჩაითვალოს ერთიანი ევროპის ხელმძღვანელობისთვის ” მოწოდებად მოტივაციისკენ”, რომლის ინტეგრაციის იდეალები მონაწილე ქვეყნებს შორის სულ უფრო და უფრო ნაკლებ მხარდაჭერას პოულობენ. სხვები, მაგალითად დიკ ბეიკერი, ეკონომიკური და პოლიტიკური კვლევების ცენტრის ერთ-ერთი ლიდერი, პოზიტიურ ასპექტებს ხედავს ამ სიტუაციაში: ”Brexit” უდავოდ დაუბრუნებს ევროპას მაღალი დასაქმების და მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლების გზებს⁵”.

თუ ვსაუბრობთ დიდ ბრიტანეთზე, მაშინ ეჭვგარეშეა, რომ მასზე შედეგები ძალიან მნიშვნელოვანი იქნება. ამ ფონზე განსაკუთრებით აქტუალურია საკითხი, თუ რა გავლენას ახდენს რეფერენდუმი სახელმწიფოს საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებზე, რადგანაც გაერთიანებული სამეფო, როგორც ევროკავშირის წევრი ქვეყანა, ასევე არის ინტეგრირებული საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში. რა შეიცვლება გაერთიანებულ სამეფოში ევროკავშირიდან გასვლის შემდეგ?

საზღვრები⁶

თავად ბრიტანეთისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანია საზღვრის პრობლემა ჩრდილოეთ ირლანდიაში, გაერთიანებული სამეფოს ნაწილსა და ირლანდიის

⁵How «Brexit» will change the world. Электронный ресурс:
<http://www.politico.com/magazine/story/2016/06/»Brexit»-changeeurope-britain-us-politics-213990>.

⁶ ПОСЛЕДСТВИЯ «БРЕКСИТ» ДЛЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ СОЕДИНЕННОГО КОРОЛЕВСТВА ВЕЛИКОБРИТАНИИ И СЕВЕРНОЙ ИРЛАНДИИ
<https://cyberleninka.ru/article/n/posledstviya-breksit-dlya-vneshneekonomicheskikh-svyazey-soedinennogo-korolevstva-velikobritanii-i-severnoy-irlandii>

დამოუკიდებელ რესპუბლიკას შორის. ევროკავშირში შესვლამდეც კი, ირლანდიის მთელი კუნძული შედიოდა ეგრეთ წოდებულ ერთჯერად საიმიგრაციო სივრცეში, რაც გულისხმობდა მოქალაქეების თავისუფალ გადაადგილებას, რომელსაც მხოლოდ აეროპორტებსა და საზღვაო პორტებში ჰქონდა პასპორტის შემოწმება. ახლა საზღვარი ორ ირლანდიას შორის ასევე იქნება ერთადერთი სახმელეთო საზღვარი ბრიტანეთსა და ევროკავშირს შორის. ორივე მხარე გამოთქვა დაინტერესება "გამჭვირვალე" საზღვრის შენარჩუნების შესახებ, ასე რომ, ამ დროისთვის გადაწყდა, რომ ჩრდილოეთ ირლანდია შეწყვეტს ერთიანი ევროპული საბაჟო სივრცის ნაწილს, მაგრამ დარჩება მისთვის "შესასვლელი წერტილი". დეფაქტო საზღვარი მხოლოდ ირლანდიის ზღვაში გამოჩნდება.⁷

ასევე გაგრძელდება ევროკავშირის მოქალაქეების თავისუფალი გადაადგილება ბრიტანეთ-ირლანდიის საზღვარზე. შესაძლებელია, რომ შემოწმება განხორციელდეს ისე, როგორც ნორვეგია-შვედეთის საზღვარზე: სატვირთო მანქანების სავალდებულო შემოწმება და მანქანების შემთხვევითი შემოწმება ჩატარდება მთავარ გადასასვლელებზე. ვიდეოთვალთვალი მოეწყობა მცირე გადაკვეთაზე, ხოლო სატვირთო ტრანსპორტი მას შეძლებს მხოლოდ შესაბამისი ნებართვის მიღების შემდეგ.

ამასთან, ბევრი ექსპერტი თვლის, რომ გრძელვადიან პერიოდში ევროკავშირის გასვლამ შეიძლება გამოიწვიოს გამშვები პუნქტების შემცირებამ და საზღვრის გამკაცრება.

კიდევ ერთი საზღვარი გამოჩნდება დიდ ბრიტანეთსა და საფრანგეთს შორის. ამასთან, ევროკავშირისგან გაერთიანებული სამეფოს გასვლის შესახებ დიდი ხნით ადრე, ქვეყნები შევიდნენ Le Touquet- ის ხელშეკრულებაში, რაც ვარაუდობს, რომ მოხერხებულობისთვის, ბრიტანელი ჩინოვნიკები ატარებენ საჭირო შემოწმებებს უშუალოდ საფრანგეთში, ხოლო მათი ფრანგი კოლეგები, თავის მხრივ, მუშაობენ ბრიტანულ დვერში. 2018 წელს ეს ხელშეკრულება დაემატა ისე, რომ ბრიტანეთის მამიებლები არ დაგროვდებოდნენ საფრანგეთის პორტ პორტალ კალაში.

სატრანსპორტო კავშირი ევროპასთან სრულად იქნება დაცული - ინგლისური არხის ქვეშ მყოფი სარკინიგზო გვირაბი გააგრძელებს მუშაობას, საჰაერო კომუნიკაცია

⁷ Brexit: почему Великобритания выходит из ЕС и к чему это приведет <https://rg.ru/2020/01/31/brexit-pochemu-velikobritaniia-vyhodit-iz-es-i-k-chemu-eto-privedet.html>

მსოფლიოს ქვეყნებთან, როგორც მოსალოდნელია, არც დაზარალებდა.

მხოლოდ საზღვაო ტრანსპორტმა შეიძლება გავლენა მოახდინოს ცვლილებებზე - საბაჟო შემოწმება დაიწყება ევროკავშირის ქვეყნებიდან ბორანიებზე.

ტერიტორიული მთლიანობა

ევროკავშირიდან გასვლა დიდი ხნის განმავლობაში გავლენას მოახდენს ბრიტანეთის საშინაო პოლიტიკაზე. ფაქტია, რომ გაერთიანებული სამეფოს ყველა ნაწილი არაა ოპტიმისტურად განწყობილი ამ პროცესისადმი.

ასე რომ, შოტლანდიის, ჩრდილოეთ ირლანდიისა და უელსის საკანონმდებლო ორგანოებმა უარყვეს კანონი ევროკავშირის დატოვების შესახებ, მაგრამ ამან ხელი არ შეუშალა ბრიტანეთის პარლამენტს მის მიღებას, რადგან რეგიონალური დეპუტატების მოსაზრება მხოლოდ საკონსულტაციოა. მაგრამ რეფერენდუმის შედეგების გამოცხადებიდან ცოტა ხნის შემდეგ, შოტლანდიის პირველმა მინისტრმა, ნიკოლა სტურჯემონმა განაცხადა, რომ ევროკავშირის დატოვების გადაწყვეტილება შოტლანდიელებს, რომელთა უმრავლესობამ 2016 წელს ევროკავშირში დარჩენას მისცა ხმა, დამოუკიდებლობის ახალი რეფერენდუმის ჩატარების უფლება აქვთ. გასულ ოთხშაბათს, შოტლანდიის პარლამენტმა ხმათა უმრავლესობით მიიღო გადაწყვეტილება, რომ არ ჩამოაგდოს ევროკავშირის დროშა მისი შენობიდან. გარდა ამისა, ედინბურგის დეპუტატებმა მოუწოდეს მეორე რეფერენდუმი, რათა "შოტლანდიელ ხალხს შეეძლოთ გადაწყვიტონ, სურთ გახდნენ დამოუკიდებელი სახელმწიფო". მართალია, ბრიტანეთის პარლამენტის თანხმობა ამისათვის ჯერ კიდევ აუცილებელია, ხოლო შოტლანდიელებს ამით პრობლემები ექმნებათ.

შეგახსენებთ, რომ ამ თემაზე ბოლო კენჭისყრა 2014 წელს მოხდა, მაშინ როდესაც მისი წევრების 55% წინააღმდეგი იყო გაერთიანებული სამეფოსგან გამოყოფაზე.

ასევე Brexit- ის შემდეგ მალევე დაიწყეს განცხადებები ირლანდიის შესაძლო გაერთიანების შესახებ. 2017 წელს, დევიდ დევისმა, ბრიტანეთის იმდროინდელმა მინისტრმა ევროკავშირში გასვლის შესახებ, თქვა: "თუ ჩრდილოეთ ირლანდიის მაცხოვრებლები უმეტესწილად მისცემენ ხმას, რომ გახდნენ გაერთიანებული

ირლანდიის ნაწილი, დიდი ბრიტანეთის მთავრობა პატივს სცემს ვალდებულებას, რომ გააკეთოს ამის გაკეთება.”

ჯერჯერობით, ეს მხოლოდ ჭორები და პოლიტიკური პროექტებია, მაგრამ, გრძელვადიან პერსპექტივაში, Brexit- მა შეიძლება დიდი ცვლილებები გამოიწვიოს გაერთიანებულ სამეფოში.

ეკონომიკა

პირველ ეტაპზე, ბრიტანეთის ეკონომიკამ შეიძლება ზარალი განიცადოს, ექსპერტების აზრით, მოსახლეობის რეალური შემოსავალი ასევე შეიძლება რამდენიმე წლის განმავლობაში დაეცეს. ამასთან, შესაძლებელია, რომ ევროპული სამართლის კანკალების გადახრა ხელს შეუწყობს ახალი ინვესტიციების სწრაფად მოზიდვას და ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ბევრ დიდ კომპანიას, რომელთა საქმიანობა დამოკიდებულია ევროპულ ბაზარზე და ღია საზღვრებზე, ან მოუწევს სხვა ქვეყნებში გადასვლა ან ევროკავშირის ქვეყნებში შვილობილი კომპანიების გახსნა, რაც გამოიწვევს სამუშაო ადგილების შემცირებას.

გარდამავალი პერიოდის შემდეგ მკაცრი მიგრაციის პოლიტიკამ შეიძლება გამოიწვიოს კაპიტალის გადინება და ტვინის გადინება. კანონმდებლობის სფეროში გაურკვეველობამ უცხოელი მუშაკებისთვის შეიძლება გაუცხოება ბევრი, მათ შორის, დიდ ბრიტანეთში. ბრიტანეთის მოქალაქეობის მოპოვების მიმზიდველობა ასევე შემცირდება, რადგან იგი აღარ მისცემს უფლებას ევროპაში კაპიტალის შეუფერხებელი გადაადგილებისა და გადაადგილების უფლებაზე.

მიუხედავად ამისა, ევროკავშირის დატოვება ქვეყანას მრავალ შესაძლებლობას სთავაზობს. ბრიტანეთის ხელისუფლებას კვლავ შეეძლება დამოუკიდებელი სოფლის მეურნეობის პოლიტიკის გატარება, სანამ არ დაუბრუნდება მატერიკზე არსებულ ვითარებას. იგივე ეხება მეთევზეობას, მძიმე ინდუსტრიას და ეკონომიკის ბევრ სხვა სფეროს. ერთადერთი საკითხია, შეუძლია თუ არა სარგებელს ბრიტანელები ამით.

სამართალი

2018 წლის ივნისში მიღებული იქნა კანონპროექტი ევროკავშირის კანონების გაუქმების შესახებ. ფაქტობრივად, მან მრავალი ევროპული სტანდარტი გადასცა ბრიტანეთის კანონს. ამასთან, მხოლოდ ევროკავშირიდან გასვლა საშუალებას აძლევს ბრიტანეთის პარლამენტს გადაწყვიტოს რომელი კანონები გააგრძელებს მოქმედებას და რომელი იქნება შესწორებული ან გაუქმებული. ამასთან, მიმდინარე წლის 31 დეკემბრისთვის დაგეგმილი გარდამავალი პერიოდის დასრულების შემდეგ, ბრიტანეთის სასამართლოებს აღარ დაეკისრებათ ევროკავშირის იუსტიციის სასამართლოს გადაწყვეტილებები.

აქ უარყოფითი მხარეა - ევროკავშირში გაწევრიანების დროს დიდი ბრიტანეთი ევროკავშირის მიერ დადებული მრავალი საერთაშორისო ხელშეკრულების მხარე გახდა. ოფიციალური "გასვლის" შემდეგ, ქვეყანაში კვლავ განიხილება მათი ნაწილი, მაგრამ ბრიტანელ დიპლომატებს სერიოზულად უნდა იფიქრონ, რათა გარდამავალი პერიოდის დასრულებამდე მოახერხონ სხვა ქვეყნებსა და ორგანიზაციებთან უკვე საჭირო ორმხრივი ურთიერთობების აღდგენა

2.3. ცვლილებები ევროკავშირის პოლიტიკასა და ხელმძღვანელობაში

ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების პოლიტიკურ ხელმძღვანელობაზე დაკვირვების შედეგად მარტივი დასანახია სტრუქტურული ცვლილება, რომელსაც, როგორც ჩანს, არცთუ პოზიტიური მიმართულება აქვს. ყველა ძირითადი იდეოლოგიური დენომინაციის პოლიტიკოსი გამორჩეულად პოპულისტი და ოპორტუნისტი გახდა. მათ სულ უფრო უჭირთ საზოგადოების მხარდაჭერის შენარჩუნება, რადგან პოლიტიკური გარემო კიდევ უფრო პოპულისტური და რადიკალური ძალების მომრავლებით ხასიათდება, რომლებიც ეკონომიკურ სირთულეებს, უთანასწორობასა და ქსენოფობიას თავიანთ სასარგებლოდ იყენებენ. ამ ტენდენციის მიღმა არსებული ლოგიკა კარგად არის ცნობილი - მსოფლიოს დემოკრატიულ ქვეყნებში უკანასკნელი ათი წლის განმავლობაში პოლიტიკური ისტაბლიშმენტისა და ტრადიციული პოლიტიკური ინსტიტუტების 5 მიმართ საზოგადოების ნდობა შემცირდა. ამ ყოველივემ სათავე დაუდო პოლიტიკურ

ცხოვრებაში 'ახსენტიზმს' ან პოლიტიკის კეთების ალტერნატიული გზების არჩევანს – მასობრივი პროტესტისა და ძალადობის (ამის კარგი მაგალითია „ყვითელი ჟილეტების“ ფენომენი) თუ ანტიისტაბლიშმენტური პოპულიზმისა და მმართველობის ძლიერი სტილის მხარდაჭერის გზით.

მეინსტრიმის პოლიტიკოსები ხშირად ამ რეალობის შეცვლას უფრო რადიკალური და პოპულისტური რიტორიკის მიღებით (განსაკუთრებით, იმიგრაციისა და ევროსკეპტიციზმის მიმარ- თულებით) ცდილობენ. ეს კი, მხოლოდ და მხოლოდ ამწვავეებს ვითარებას და უნდობლობას ზრდის ამომრჩევლებში. შედეგად, ევროკავშირის სახელმწიფოების უმრავლესობაში პოლიტიკური ხელმძღვანელობა საგრძნობლად დასუსტდა. იანვრის შუა რიცხვებში ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრ მეის ბრექსიტის შეთანხმებამ პარლამენტში დიდი მარცხი განიცადა, რასაც წარუმატებლობის მთელი რიგი მოჰყვა. მათ შორის, მმართველი პარტიის ფრაქციის რიგებში დეზერტირების პირველი ტალღა, რაც, სავარაუდოდ, ევროკავშირიდან შეთანხმების გარეშე გამოსვლითა და მძიმე ეკონომიკური და პოლიტიკური შედეგებით დასრულდება. გერმანიაში ევროპის ყველაზე ქარიზმატული და უნარიანი პოლიტიკოსი ანგელა მერკელი პოლიტიკური პენსიისთვის ემზადება. ასპარეზს კი ნაკლებად გამოცდილ და გავლენიან პოლიტიკოსებს უტოვებს. მიგრანტების საკითხმა გერმანული საზოგადოების პოლარიზება გამოიწვია, რამაც ულტრამემარჯვენე პარტიის – AfD („alternativa germaniisTvis`, ` Alternative for Germany`) პოპულარიზებას შეუწყო ხელი. AfD-მ ევროპარლამენტის საარჩევნო მანიფესტში Dexit-ის (ევროკავშირიდან გერმანიის გასვლის) საკითხიც კი წამოაყენა. ბოლო დროს ეს საკითხი „ევროპის, როგორც 'Europe of Fatherlads'“⁴-ად გარდაქმნის მოწოდებით შეცვალა. იტალია 2018 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ ანტიიმიგრაციული 'ლიგის პარტიისა' და ანტიისტაბლიშმენტური 'ხუთი ვარსკვლავის მოძრაობის' (' Five Star Movement') კოალიციით იმართება. ორივე პარტია დაპირისპირებულია ბრიუსელთან, რაც უკვე აისახა იტალიის დაუბალანსებელი ბიუჯეტის გეგმის შესახებ გამართულ „მძიმე საუბარში“. საფრანგეთში მაკრონი, ერთ დროს ევროპის ამომავალი ვარსკვლავი, დღეს საკუთარი იმიჯისა და საფრანგეთის მისეული ხედვის გადარჩენას ცდილობს, თუმცა საკმაოდ რთული გამოწვევების წინაშე დგას – „ყვითელჟილეტიანთა მოძრაობა“ კვლავ

ქუჩაშია, რომელიც მაკრონის პრობიზნესპოლიტიკას ეწინააღმდეგება და მის გადადგომას ითხოვს. სიტუაციას ამწვავებს საფრანგეთსა და იტალიას შორის გაჩენილი უთანხმოებაც. მიუხედავად იმისა, რომ მაკრონის საპარლამენტო უმრავლესობას 2022 წლის არჩევნებამდე საფრთხე არ ემუქრება, მომავალი ევროპარლამენტის არჩევნები შესაძლოა საფრანგეთის პოლიტიკის საწინააღმდეგო ან მხარდამჭერ არჩევნებად გადაიქცეს. მიუხედავად იმისა, რომ ევროკავშირმა უპრეცედენტო ძალისხმევის წყალობით კონტინენტზე მშვიდობა, პოლიტიკური სტაბილურობა და ეკონომიკური აყვავება მოიტანა და ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულებისა და წევრ სახელმწიფოებს შორის ბარიერების გაქრობის გზით ევროპის ქვეყნების უმრავლესობა გააერთიანა, პროცესების მიმდინარე საგანგაშო განვითარება გვახსენებს, რომ ჯანსაღ ოპტიმიზმს რეალობის კარგი საზომიც უნდა ახლდეს. განსაკუთრებით კი დღეს, როდესაც ევროკავშირი მრავალი კრიზისის წინაშე დგას. ეს ყოველივე ძირითადად გლობალური პროცესების მიმართულების ცვლილებით აიხსნება, რაც რამდენიმე ათწლეულის წინ თითქოს „ისტორიის დასასრულისკენ“ მიემართებოდა. ევროკავშირში ამჟამად არსებული პრობლემების ნაწილი გრძელვადიანი ხედვის მქონე ქმედითი ლიდერების ნაკლებობის, ევროკავშირის ინსტიტუტების გადამეტებული ბიუროკრატიზაციის, ევროსკეპტიციზმის მატებისა და ნაციონალისტური და ავტორიტარული ტენდენციების ზრდის შედეგია. გარდა ამისა, ევროკავშირისათვის მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს ჩრდილოეთ-სამხრეთსა და აღმოსავლეთ-დასავლეთს შორის მზარდი ეკონომიკური და პოლიტიკური დაშორიშორება, ასევე აღმოსავლეთიდან მომავალი უსაფრთხოების გამოწვევებთან გასამკლავებლად მეტისმეტად დამოკიდებულება არაპროგნოზირებად აშშ-ზე.

მნიშვნელოვანი წევრი სახელმწიფოების დასუსტებულ მმართველობას ევროკავშირის ინსტიტუციური ხელმძღვანელობა, სისტემური მიზეზების გამო, ვერ გადაწონის. ფაქტობრივად, ევროკავშირის ლიდერები ხშირად არაფორმალური ზეწოლის და გარიგების გზით მიღწეული პოლიტიკური კონსენსუსის შედეგად ინიშნებიან. ასეთი პრაქტიკის არსებობა ნიშნავს, რომ არჩეულ ან დანიშნულ თანამდებობის პირებს, რომლებიც „კონსენსუსის კონტრაქტით“ არიან შეზღუდული, თავიანთი მხარდამჭერების უპირობო თანხმობის გარეშე ნებისმიერი ახალი ხედვის

განხორციელების საკმაოდ მოკრძალებული ამბიცია ექნებათ. მაგალითად, ევროპული საბჭოს პრეზიდენტს ამტკიცებენ წევრი სახელმწიფოები. ეს მას ისეთ „კონსენსუსპოლიტიკოსად“ აქცევს, რომელიც სახალხო ხმით კი არ აირჩიეს, არამედ ეროვნულმა ლიდერებმა დანიშნეს. იგი იკავებს საკმაოდ პრესტიჟულ თანამდებობას და სინამდვილეში აღმასრულებელი ძალაუფლების ნაკლებობას განიცდის. ევროკომისიის პრეზიდენტს კი ევროპარტია (ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების ეროვნული პარტიების გაერთიანება, რომელიც ევროკავშირის დონეზე მოქმედებს, როგორც პარტია) წარადგენს, რომელმაც ევროპარლამენტის არჩევნებისას ყველაზე მეტი ხმა მიიღო („მოწინავე კანდიდატის“ პროცედურა შესაძლოა საბოლოოდ შეიცვალოს, მაგრამ ინერცია გაგრძელდება). ყველა შემთხვევაში, სივრცე, სადაც ევროკავშირის ლიდერები საკუთარ ხედვას დააფიქსირებენ, შეუ- ღუდულია ფორმალური პროცედურებით და ყველაზე გავლენიანი ეროვნული ლიდერების ნებით. ევროკავშირის ზედმეტი ბიუროკრატიზაცია ანელებს და ასუსტებს გადაწყვეტილებების მიღებას და ახალი იდეების მიმართ რიგიდულობას აჩვენებს. აღნიშნული კიდევ უფრო გაამძაფრა გადაწყვეტილების მიღების პასუხისმგებლობის სხვადასხვა ინსტიტუტსა და სააგენტოზე გადანაწილებამ. შედეგად, მოლაპარაკება და კომპრომისის მიღწევა უზარმაზარ ძალისხმევას მოითხოვს. ვინაიდან ეროვნული ლიდერები ევროკავშირის საერთო პოლიტიკის ძალაუფლების ცენტრებად რჩებიან, ისინი ევროკავშირის დონეზე თავიანთი გავლენის გაძლიერების წინაპირობად პოპულარობისა და ძალაუფლების ეროვნულ დონეზე მოპოვებას ან შენარჩუნებას მიიჩნევენ.

შესაბამისად, ევროპულ დონეზე პოლიტიკაში ჩართულობისას ნაკლებ ენთუზიაზმს იჩენენ. ხელმძღვანელობის ამ ნაკლოვანებებთან ერთად, ევროკავ- შირში თავად დემოკრატიაც უკან მიდის. `Freedom House“-ის 2018 წლის ანგარიში, სახელწოდებით „დემოკრატია კრიზისში“, იუწყება, რომ ევროპაში ლიბერალური დემოკრატიული ღირებულებების უკუსვლაა. დემოკრატიის შეფასების კიდევ ერთი, ხშირად მოყვანილი საზომი – „ეკონომისტის კვლევითი ჯგუფის დემოკრატიის ინდექსი“ (`the Economist Intelligence Unit's (EIU) Democracy Index`) – აჩვენებს, რომ ევროკავშირის დემოკრატიის საშუალო ქულა 2006- დან 2016 წლამდე 8.13-დან 7.89-მდე შემცირდა. ცხადია, ასეთი უკუსვლა ძირითადად აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში,

როგორებიცაა პოლონეთი და უნგრეთი, დემოკრატიული ინსტიტუტების დასუსტებამ გამოიწვია. მიუხედავად იმისა, რომ ეს შესაძლოა მცირე ნუგეში იყოს ევროკავშირისთვის, შეიძლება კიდევ უფრო მეტი უთანხმოებისა და დაყოფის წინაპირობაც გახდეს. ნათელია, რომ ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების დემოკრატიის გზები და ტრაექტორიები ერთმანეთს არ ემთხვევა.⁸ უნგრეთში პრეზიდენტმა ვიქტორ ორბანმა ავტორიტარული რე-ჟიმის სევდიანი სპექტაკლი დადგა, რომლითაც „არალიბერალური დემოკრატიის“ დროშის ქვეშ ზოგიერთი თავისი არასწორი ქმედების გადაფარვას ცდილობს. ამჟამად ორბანი ე.წ. „მონობის კანონის“ (რაც არანორმირებული სამუშაო დღის მარეგულირებელ წესებს ასუსტებს) მიღებით გამოწვეული საზოგადოებრივი პროტესტის წინაშე დგას. ბოლო წლების განმავლობაში, მუსლიმი ლტოლვილებისა და მიგრანტების უარყოფის გამო, ორბანი არაერთხელ დაუპირისპირდა ბრიუსელს. თუმცა, ის მარტო არ არის. ‘პოლონეთის კანონისა და სამართლის პარტიის’ ანტიდემოკრატიულმა ნაბიჯებმა, რასაც იაროსლავ კაჩინსკი ხელმძღვანელობს, ქვეყნის კონსტიტუციური ინსტიტუტები დაასუსტა და კონტროლი მოიპოვა სახელმწიფო ტელევიზიაზე. ამჟამად პარტია უნგრეთთან და იტალიასთან პოლიტიკური ალიანსისათვის ემზადება, რათა შეიქმნას „ახალი ევროპის“ ღერძი, როგორც მას იტალიის ულტრამემარჯვენე შინაგან საქმეთა მინისტრი და ვიცე-პრემიერი მატეო სალვინი უწოდებს.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, კიდევ ერთ შემაშფოთებელ ტენდენციას პოპულისტი და ნაციონალისტური (მემარცხენე და მემარჯვენე) პარტიების აღზევება წარმოადგენს, რომლებიც საგულდაგულოდ ემზადებიან ევროპარლამენტის არჩევნებისათვის. ეს არჩევნები, თუკი წარსულში მშვიდი პოლიტიკური მოვლენა იყო, ამჯერად განსხვავებული იქნება. ევროკავშირის მასშტაბით ყველა პოპულისტური ძალა 2019 წლის მაისის არჩევნებს საკუთარი ანტიმიგრაციული და ნაციონალისტური ხედვების სიძლიერის მოსინჯვის დროულ შესაძლებლობად მიიჩნევს. მარინ ლე პენმა, პოლიტიკური პარტია „ეროვნული მოძრაობის“ პრეზიდენტმა, უკვე დაიწყო კამპანია. მან ეს მომენტი ანტიისტაბლიშმენტური „ყვი- თელი ჟილეტების“ მოძრაობის

⁸ თ. ლავრელაშვილი, ევროკავშირი გაურკვევლობის დროებაში - როგორ აღიქმება ეს საქართველოში? ექსპერტის აზრი N120. თბ. 2019 გვ.8

ლეგიტიმიზაციისათვისაც გამოიყენა და მათ საჯაროდ გამოუცხადა მხარდაჭერა. დამკვირვებელთა უმრავლესობა აღნიშნავს, რომ ევროპარლამენტის ახალი შემადგენლობა შეიძლება ფრაგმენტული გახდეს, თუმცა, სავარაუდოდ, ადგილების უმრავლესობას მეინსტრიმპარტიები შეინარჩუნებენ. შესაბამისად, მოსალოდნელია, რომ EPP (ევროპის სახალხო პარტია) ევროპარლამენტში უმრავლესობას შეინარჩუნებს, მაგრამ სისტემაში ასევე შეაღწევს ბევრი სხვა პარტია, რაც პოტენციურად მეტ ქაოსსა და უთანხმოებას მოიტანს. აღსანიშნავია, რომ ამან ასევე შეიძლება უფრო მოქნილი და დინამიკური სისტემა კოალიციებისკენ გადახაროს.

2.4. ევროკავშირის უსაფრთხოების პრობლემა

2015 წელს ე.წ. „მიგრაციულმა კრიზისმა“ ევროპაში აზრთა სხვადასხვაობა გამოიწვია არსებულ საიმიგრაციო და სასაზღვრო პოლიტიკასთან დაკავშირებით. ზოგიერთმა „შენგენის ზონის“ არსებობაც კი კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა. მთავარი საკითხი, რამაც დამატებითი ბზარი გააჩინა ევროკავშირის „ძველ“ და „ახალ“ წევრებს შორის, მიგრანტების გადანაწილება იყო, ვინაიდან იგი არა მხოლოდ ფისკალურ და ჰუმანიტარულ ასპექტებს მოიცავდა, არამედ უსაფრთხოებასთანაც იყო დაკავშირებული. „ბრექსიტი“ ცალკე აღსანიშნი ფენომენია, ვინაიდან ევროკავშირის მუდმივად გაფართოების ფონზე პირველად ხდება მისი შეკვეცა. გარდა ამისა, „ბრექსიტი“ დიდი ბრიტანეთის, როგორც ევროკავშირის გაფართოების იდეის ტრადიციულად აქტიური მხარდამჭერი წევრის, მოკლებას ნიშნავს და დამატებით აღვივებს შიშს, რომ ამ ძლიერი და მდიდარი ქვეყნის გარეშე ევროკავშირს მომავალში უფრო გაუმძნელდება შედარებით ღარიბი ქვეყნების თავის რიგებში მიღება. ასევე საუბრობენ მსხვილ და მცირე წევრ ქვეყნებს შორის პოლიტიკური ბალანსის ცვლილებაზე, რისი შესაძლო შედეგები ჯერ უცნობია. მემარჯვენე პოპულისტური ძალები მომძლავრდნენ ევროკავშირის ცალკეულ სახელმწიფოებში და ცდილობენ კიდევ მეტად მოახდინონ შემდგომი ევროინტეგრაციული პროცესებისადმი ევროპელთა დამოკიდებულების პოლარიზება, რაც „ბრექსიტის“ გარდა, ბევრ წევრ ქვეყანაში საერთო ევროპული იდეის მხარდამჭერის შემცირებაში გამოიხატა. ხსენებული გამოწვევები განაპირობებს მმართველი ელიტებისა და

ინტეგრაციული პროცესებისადმი ნდობის კლებას. მაშინ, როდესაც არ არსებობს ერთიანი ევროპელი დემოსი, ხოლო ევროკავშირის, როგორც ზენაციონალური მმართველი სტრუქტურის მიმართ იზრდება პრეტენზიები ამომრჩევლების მიმართ პოლიტიკური ანგარიშგების დეფიციტთან დაკავშირებით, იქმნება ერთგვარი ლეგიტიმურობის კრიზისი. ეს უკანასკნელი ევროკავშირის დონეზე პრინციპულ საკითხებში კონსენსუსის მიღწევას კიდევ უფრო ართულებს. საქმე იქამდე მიდის, რომ ევროპელები სვამენ კითხვას – შეგვიძლია ევროკავშირის ერთიანობის შენარჩუნება? შექმნილ ვითარებაში აუცილებელი ხდება შესაბამისი ზომების მიღება, რათა „კრიზისების დეკადამ“ ისე გადაიაროს, რომ ევროკავშირის ფუნდამენტურ პრინციპებსა და ინსტიტუტებს ზიანი არ მიადგეს. ბუნებრივია, ასეთ დროს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს შორსმჭვრეტელ ლიდერობას, რაც, „ბრექსიტის“ გათვალისწინებით, ისევ და ისევ საფრანგეთმა და გერმანიამ უნდა იკისრონ. მართლაც, 2018 წლის 19 ივნისს მიღებულ ერთობლივ „მეზებერგის დეკლარაციაში“⁹ „ემანუელ მაკრონმა და ანგელა მერკელმა წარმოადგინეს ევროკავშირის რეფორმირების ხედვა. სავსებით ლოგიკურად, მთავარი აქცენტი გაკეთებულია ევროკავშირის სიღრმისეული ინტეგრაციის საკითხებზე, როგორცაა: ა) ეფექტური მიგრაციული პოლიტიკის განხორციელება, მათ შორის, „საერთო ევროპული თავშესაფრის სისტემის“ (Common European Asylum System) ჩამოყალიბებით და სასაზღვრო პოლიციის გაძლიერებით; ბ) სტრუქტურული ფონდებით სარგებლობის დაკავშირება ეკონომიკური პოლიტიკის კოორდინაციასა და ეკონომიკური, სოციალური და ფისკალური კონვერგენციის გაძლიერებასთან; გ) ევროზონის განმტკიცების მიზნით „ევროპული სტაბილურობის მექანიზმის“ (European Stability Mechanism), როგორც მხარდამჭერი ინსტრუმენტის, სავალუტო კავშირში გადატანა, აგრეთვე ევროზონისთვის ცალკე ბიუჯეტის შექმნა. დეკლარაციაში ასევე აღნიშნულია სამხედრო-სტრატეგიულ სფეროში თანამშრომლობის გაძლიერება და ამ მიზნით დაანონსებულია „ევროპული საინტერვენციო ინიციატივის“ (European Intervention Initiative) შემუშავება. ხსენებული ნაბიჯები „დიფერენცირებული ინტეგრაციის“ მიმართულებით, სავარაუდოდ, პროტესტს გამოიწვევს ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში, განსაკუთრებით იქ, სადაც ევროს ნაცვლად საკუთარი ვალუტა

⁹ Meseberg Declaration – ‘Renewing Europe’s Promises of Security and Prosperity’, 19 June, 2018;

აქვთ. ამან შესაძლოა ევროპული სოლიდარობა უფრო მეტად დაასუსტოს. ევროკავშირის ერთ-ერთი ფუნდამენტური ხარვეზია მისი უუნარობა, თავი დაიცვას გარედან მომდინარე (მაგალითად, რუსეთიდან) საფრთხეებისგან. მიუხედავად იმისა, რომ ევროკავ- შირის ქვეყნების ჯამური სამხედრო ბიუჯეტი რუსეთის სამხედრო ბიუჯეტს აჭარბებს, ევროკავშირის სამხედრო მოქმედებები შეზღუდულია და თავდაცვის ასპექტში აშშ-ის მიერ დომინირებულ ნატოს ძალებს ეყრდნობა. მართალია, ევროკავშირის გლობალურ ძალად გადაქცევის ამბიცია აქვს, მაგრამ უსაფრთხოების მზარდი გამოწვევების პირობებში, საკუთარი შესაძლებლობების განვითარების გარეშე, ეს ამბიცია რთულად მისაღწევი იქნება. ევროკავ- შირი-ნატოს ურთიერთობები, რომელიც განსაკუთრებით ძლიერი არც არასდროს ყოფილა, ბოლო ხანებში შესუსტდა, რადგან აშშ-ის ხელმძღვანელობამ, დონალდ ტრამპის თაოსნობით, ნატოს ვაშინგტონის შეთანხმების მე-5 მუხლით გაწერილი წევრი სახელმწიფოების უპირობო დაცვის პასუხისმგებლობის მიმართ პერიოდულად ცვალებადი დამოკიდებულება აჩვენა. მიუხედავად იმისა, რომ მოლაპარაკებები ევროკავშირის სტრატეგიული თავდაცვის ავტონომიის შესახებ სპორადულად იჩენს თავს, თავდაცვის სფეროში თანამშრომლობის რადიკალურად ახალი მიდგომის და ერთობლივი თავდაცვის შესაძლებლობების გაძლიერების რეალისტური სცენარი ძალიან ნელი ტემპით ხორციელდება. ნატოს ხელმძღვანელობა ევროკავშირის თავდაცვის დამოუკიდებელი ინფრასტრუქტურის შესახებ ენთუზიაზმს მაინცდამაინც არ გამოხატავს, იმ შემთხვევაში, თუ ის ნატოს სტრუქტურულად არ შეავსებს. ნატოს გენერალური მდივნის, იან სტოლტენბერგის თანახმად, ევროკავშირს არ ძალუძს ნატოს ჩანაცვლება და ეს არც არასდროს უნდა გააკეთოს. ევროპული უსაფრთხოების სფეროში ბრექსიტის შემდეგ გაურკვეველობა კიდევ უფრო მეტად გაღრმავდება. ნატოს გენერალური მდივანის თანახმად, ორგანიზაციის დაფინანსების 80% ევროკავშირის არაწევრი მოკავშირეებისგან წამოვა, ხოლო ევროკავშირსა და ბრიტანეთს შორის თანამშრომლობის მომავალი უსაფრთხოების სფეროში კიდევ ერთი პასუხგაუცემელი კითხვაა.

ბრიტანეთის ევროკავშირიდან გამოსვლის შეთანხმების ამჟამინდელი გეგმა არაფერს ამბობს „ევროპოლის“, „ევროკავშირის კანონის აღსრულების დღის წესრიგისა“ და „ევროჯასთის“ ფარგლებში თანამშრომლობის შესახებ. რუსეთის ძალისმიერი

მოქმედებები კი არ მცირდება. აზოვის ზღვაში ბოლო დროს მომხდარი ესკალაცია 10 გვიჩვენებს, რომ შესაძლოა მოსკოვს კიდევ უფრო აგრესიული გეგმები ჰქონდეს უკრაინისა და სხვა მეზობელი ქვეყნების მიმართ. რუსეთი განაგრძობს საერთაშორისო სამართლისა და შეთანხმებების უგულვებელყოფას. უკანასკნელად მისი ამგვარი ქმედება იყო საშუალო დიაპაზონის ბირთვული არსენალის გამოყენების რეგულაციების შესახებ შეთანხმების (INF) დარღვევა. როგორც აშშ-მ, ისე რუსეთმა, განაცხადეს, რომ 6 თვეში INF-დან გამოვლენ და ადრე აკრძალულ მოკლე და საშუალო დიაპაზონის რაკეტებს შექმნიან. ასეთი რაკეტები განსაკუთრებით საშიშია ევროპელებისთვის, რადგან ერთი მხრივ, მათი დადგენა რთულია და მეორე მხრივ, მხოლოდ რამდენიმე წუთი სჭირდებათ ევროპის ნებისმიერ ქალაქამდე მისაღწევად. უფრო მეტიც, ისინი ბირთვული იარაღის გამოყენების ბარიერს ამცირებენ. INF-დან გამოსვლა მკვეთრად გაზრდის სტრატეგიულ გაურკვევლობას, რადგან ეს, სავარაუდოდ, იმას ნიშნავს, რომ რუსული საფრთხის დასაბალანსებლად ბირთვული საბრძოლო თავის მქონე აშშ-ის მოკლე და საშუალო დიაპაზონის რაკეტები კვლავ განთავსდება ევროპაში, რაც კონტინენტზე ბირთვული კონფლიქტის რისკს გაზრდის.

შავი ზღვის რეგიონი და კავკასია სახიფათო არასტაბილურობის წინაშე დგას, რაც ზემოთ აღწერილ საფრთხეებს ემატება. რეგიონის დაჩქარებული მილიტარიზაცია უკვე ათწლეულზე მეტია მიმდინარეობს. მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტის შედეგად აზერბაიჯანსა და სომხეთში შეიარაღებული ძალების ჩამოყალიბება, ჩრდილოეთ კავკასიაში მეზობლების წინააღმდეგ რუსეთის სამხრეთის მილიტარიზაცია, რუსული სამხედრო შენაერთების გან- თავსება და ბაზების შექმნა საქართველოს ოკუპირებულ რეგიონებ- ში (აფხაზეთი და სამხრეთ ოსეთი) და სომხეთში რუსული სამხედრო ძალების ჩამოყალიბება – ეს ყველაფერი მოხდა ან დაიწყო 2014 წელს ყირიმის ანექსიამდე. თუმცა მას შემდეგ უკრაინასა და მის გარშემო არსებული სამხედრო ძალების მძლავრი კონცენტრაციაც მოხდა (იგულისხმება როგორც რუსული მხარის მიერ მხარდაჭერილი სეპარატისტული ძალები, ისე არაღიარებული რუსული რეგულარული ქვედანაყოფები, იგივე „მოხალისეები“, და მოდერნიზებული უკრაინული ძალები).⁷ გარდა ამისა, მიმდინარეობს ყირიმისა და შავი ზღვის განსაკუთრებით მძლავრი მილიტარიზაცია იმ ფონზე, როცა რუსეთისა და ნატოს

სამხედრო შესაძლებლობები, საერთო ძალის ზომა და რეგიონში სამხედრო წვრთნების ინტენსივობა მნიშვნელოვნად გაიზარდა.

2.5. შედეგები ბრიტანულ – ევროპული ურთიერთობებისთვის

Brexit- ის ზოგიერთი მომხრე თვლის, რომ ევროპული ქვეყნები გააკეთებენ დათმობებს და შეინარჩუნებენ ბარიერულ ვაჭრობას, ხოლო ბრიტანელებს საშუალებას აძლევს გამკაცრდნენ კონტროლი თავიანთ საზღვრებზე. ამასთან, მრავალი ექსპერტი ჯერ კიდევ არ არის მიჯერებული, რომ ეკონომიკური საფასურის გადახდა მოუწევს საზღვრის კონტროლისა და რეგულირების განხორციელების უფლებას¹⁰.

როდრიკ აბატი, WTO- ს ევროკავშირის ყოფილი ელჩი, თვლის, რომ ბრიტანეთს შეუძლია რამდენიმე წლის განმავლობაში დადოს სავაჭრო ხელშეკრულება ბრიუსელთან, რაც ბევრად უფრო სწრაფია, ვიდრე ზოგიერთი ევროპელი ლიდერის შეფასებით, რომლებიც პროგნოზირებენ 5 ან მეტი წლის ვადა¹¹. თავის მხრივ, არ უნდა ელოდოს ევროკავშირს მნიშვნელოვან დათმობებს ხალხის გადაადგილების თავისუფლების საკითხთან დაკავშირებით - ეს პუნქტი ძალზე მნიშვნელოვანია ზოგიერთ ახალ წევრზე ინტეგრაციის დაჯგუფება. მაგალითად, ევროკავშირის სხვა ქვეყნებში, ათასობით პოლონელი, უნგრელი და ა.შ. მუშაობს მუდმივად, ხოლო გადაადგილების თავისუფლება მათთვის ძალზე მნიშვნელოვანია.

ანალიტიკოსების აზრით, ბრიტანეთის მთავრობის წინაშე ამოცანა უკიდურესად სერიოზულია - აუცილებელია არა მხოლოდ ძალიან მნიშვნელოვანი სამუშაოს გაკეთება გასვლის პირობებზე შეთანხმებისა და შესაბამისი დოკუმენტების ხელმოწერის შესახებ, არამედ ამის გაკეთება სწრაფად, რათა ხელი შეუშალოს სავაჭრო და ეკონომიკური გაურკვევლობის ფორმირებას, რაც საბედისწეროა ევროინტეგრაციის შედეგად წარმოშობილი ქვეყნისთვის და თავად ევროკავშირისთვის.

¹⁰ Theresa May calls «Brexit» meeting amid reports of single market split. Электронный ресурс: <http://www.theguardian.com/politics/2016/aug/28/theresa-may-Brexit-meeting-single-market>.

¹¹ UK would clinch trade deal with EU within two years, says expert.

<http://www.theguardian.com/politics/2016/aug/08/uk-could-clinch-trade-deal-with-eu-within-two-years-says-expert>.

ევროკავშირის გასვლის პირობებში საგარეო ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტულ მიმართულებებს შორის, ბრიტანეთის მთავრობა გამოარჩევს აშშ-ს, ჩინეთს, ჰონგ კონგს, კანადას, ავსტრალიას, ინდოეთს და იაპონიას. ამასთან, პოპულარული რწმენის თანახმად, ამ ქვეყნებთან მომგებიანი სავაჭრო ხელშეკრულებების გაფორმება გაცილებით მეტ დროს დასჭირდება. იმ შემთხვევაშიც კი, თუკი ჩავთვლით, რომ მზა პროდუქციის რეალიზაციიდან სატარიფო ბარიერების ამოღება საკმაოდ სწრაფად შეიძლება გაკეთდეს, მაშინ მომსახურებების ურთიერთვაჭრობიდან ბარიერების ამოღება, და ეს სფერო ბრიტანეთის ეკონომიკის დაახლოებით 80% -ს შეადგენს, გაცილებით მეტ დროს და ძალისხმევას დასჭირდება. ამასთან, სანამ გაერთიანებული სამეფო ერთიანი ევროპის ნაწილია, მას ოფიციალურად არ აქვს უფლება საკუთარი სახელით მოაწეროს რაიმე ხელშეკრულება მესამე სახელმწიფოებთან.

გარდა ამისა, არ უნდა დაგვავიწყდეს რეპუტაციის რისკებისა და ბერკეტების შესახებ, რომლებიც ბრიტანეთს დაკარგავს. ასე რომ, სერ კრისპინ თიკელი, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ბრიტანეთის ელჩი, არ არის მიდრეკილი ოპტიმისტური რიტორიკისთვის: "ყველა მომდევნო წლები სრული დაშლა იქნება, რადგან ჩვენ დავკარგავთ შესაძლებლობას შექმნას ევროპის მომავალი. ჩვენ მნიშვნელოვანი როლი უნდა გვეთამამა ევროკავშირის ევოლუციაში. ახლა, ჩვენ არ შეგვიძლია გავლენა იქონიოს ევროპის მომავალზე, ისევე როგორც გავლენა და ძალა მთელ მსოფლიოში. ¹²"

გასაკვირი არ არის, რომ ამ ფონზე, არსებობს მოსაზრება, რომ ევროპული ხელისუფლების მიერ პირველივე მცდელობებით, რომ შემოიღონ კუნძული სახელმწიფო საბაჟო ტარიფები, ბევრმა ეროვნულმა მწარმოებლებმა, კერძოდ, გერმანელებმა (გაიხსენეთ, 2015 წლის ბოლოსთვის, გერმანია პირველ ადგილზეა ბრიტანეთის საგარეო სავაჭრო პარტნიორთა შორის¹³), ოფიციალურ დონეზე ისინი გამოაცხადებენ სტატუს კვოს შენარჩუნების აუცილებლობას. მაგალითად, ფრანკ

¹² How Britain negotiated its entry to the EEC — then failed to play its part. Электронный ресурс: <http://www.theguardian.com/politics/2016/jun/25/how-britain-negotiated-its-entry-to-the-eeec-then-failed-to-play-its-part?> Дата обращения: 04/10/2016.

¹³ UK Trade in goods 2015, publication table, July 2016 // Office for National Statistics, 2016. Электронный ресурс: <http://www.ons.gov.uk/ons/datasets-and-tables>.

დოლენდორფმა, ბავარიის სავაჭრო და სამრეწველო პალატის ეკონომიკურ საქმეთა დირექტორმა, რომელმაც ბრიტანეთში რეფერენდუმს უწოდა "პირის ღრუს", თქვა, რომ მრეწველთა ბავარიული ასოციაცია ყველაფერს გააკეთებს, რაც მოსმენილი იქნება, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც მათ უკვე ჰქონდათ განიცდიან პოლიტიკოსების გადაწყვეტილების შედეგებს რუსეთთან სავაჭრო შეზღუდვების დაწესების შესახებ¹⁴.

გერმანიის ზოგიერთ რეგიონში, მაგალითად, ბავარიაში, დიდი ბრიტანეთი შეერთებული შტატების შემდეგ მეორე უმსხვილესი საექსპორტო პარტნიორია. 2015 წელს, ბავარიიდან გაერთიანებული სამეფოს მთლიანმა ექსპორტმა შეადგინა 15,5 მილიარდი ევრო, რაც 22% -ით მეტია წინა წელთან შედარებით¹⁵.

ამავე დროს, ბევრი ევროპელი მწარმოებელი, მათ შორის გერმანელი, რომლებმაც გადაწყვიტეს უპირატესობა მიენიჭონ - ბრიტანეთს ან ცალკეულ ბაზარს, სავარაუდოდ, ურჩევნიათ ერთიანი ბაზარი. ბევრი მიიჩნევს, რომ ბრიტანეთის ევროკავშირში გასვლა გამოიწვევს მნიშვნელოვან უარყოფით შედეგებს ქვეყნის ეკონომიკისთვის. დევიდ დევისმა, ბრიტანეთის მინისტრმა, რომელიც პასუხისმგებელი იყო ევროკავშირის მხრიდან ბრიტანეთის გასვლის ორგანიზებაზე, გამოთქვა მოსაზრება, რომ ქვეყანას შეუძლია უფრო მეტი ელექტრონული საქონლის შემოტანა აზიის ქვეყნებიდან, ამ ბენეფიციარის გამო, რომ ამ მიმართულებით ურთიერთ ვაჭრობაზე საბაჟო შეზღუდვები არ არსებობს. ამასთან, როგორც ტობიას ნიკელმა, გერმანიის Drdxlmaier-ის კორპორატიული კომუნიკაციების ხელმძღვანელმა აღნიშნა, "დიდი ბრიტანეთი უნდა შეეგუოს იმ აზრს, რომ მას არ შეუძლია წარმოადგინოს Rolls-Royce საკუთარი. მენამდვილად გამიკვირდება, თუ ქვეყანა Brexit საკუთხეველს გადასცემს მისი ინდუსტრიის დანარჩენ გლობალურ კონკურენტუნარიან სექტორებს ბოლო¹⁶".

თავის მხრივ, როგორც ზემოთ აღინიშნა, უდავო იქნება, რომ რეცესიას ექვემდებარება საწარმოო სექტორი, მომსახურების სექტორი, რადგან ქვეყანა პოსტ

¹⁴ How Britain negotiated its entry to the EEC — then failed to play its part. Электронный ресурс: <http://www.theguardian.com/politics/2016/jun/25/how-britain-negotiated-its-entry-to-the-eeec-then-failed-to-play-its-part?> Дата обращения: 04/10/2016.

¹⁵ How Britain negotiated its entry to the EEC — then failed to play its part. Электронный ресурс: <http://www.theguardian.com/politics/2016/jun/25/how-britain-negotiated-its-entry-to-the-eeec-then-failed-to-play-its-part?> Дата обращения: 04/10/2016.

¹⁶ How Britain negotiated its entry to the EEC — then failed to play its part. Электронный ресурс: <http://www.theguardian.com/politics/2016/jun/25/how-britain-negotiated-its-entry-to-the-eeec-then-failed-to-play-its-part?> Дата обращения: 04/10/2016.

ინდუსტრიული ეკონომიკის თვალსაჩინო მაგალითია. ბრიუსელს არ გაუჭირდება მნელი შეზღუდვების დაწესება დიდი ბრიტანეთიდან მომსახურების ექსპორტის მხრივ. იმის გამო, რომ ფინანსური სერვისები სახელმწიფოს საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებში ყველაზე დიდ წილს მოიცავს, ევროპული სახელმწიფოების ლონდონის, როგორც გლობალური ფინანსური კაპიტალის გავლენის შემცირების ფონზე, ამ სფეროში ევროკავშირთან თანამშრომლობის შემცირება საკმაოდ მოსალოდნელია. მსგავსი ვითარება შეიძლება შეინიშნოს არა მხოლოდ ევროკავშირთან, არამედ სხვა საგარეო სავაჭრო პარტნიორებთან ურთიერთობებშიც. დეკან ბეიკერი, ვაშინგტონის ეკონომიკური და პოლიტიკური კვლევების ცენტრის ერთ-ერთი ლიდერი, თვლის, რომ საერთაშორისო ბაზრებზე თავდაპირველი არასტაბილურობა მალე ჩაცხრება, მაგრამ თავად დიდი ბრიტანეთისთვის, შედეგები მნიშვნელოვანი იქნება: ფინანსური სექტორი განიცდის კრიზისს, რადგან მსოფლიოში მრავალი ფინანსური კორპორაცია გამოიწვევს თავის ფილიალებს. გაერთიანებული სამეფო კონტინენტურ ევროპაში. მაგალითად, ევროპული კონტინენტის ტერიტორიაზე ამერიკული TNC- ს გაყიდვების თითქმის მესამედი მათი ბრიტანული ფილიალების მიერ არის აღრიცხული. წარმომადგენლობითი ოფისები პარიზში, ფრანკფურტში, ბერლინში, ამსტერდამისა და სხვა დიდ ქალაქებში, ძირითადად, გაერთიანებული სამეფოს ამერიკული TNC- ის განყოფილებებით იმართება. ამასთან, არსებული რეალობებით, ბრიტანეთი ევროკავშირის დატოვების შემდეგ, კომპანიებს მოუწევს გაზარდონ საკუთარი რესურსების რესტრუქტურისაციის ღირებულება, რათა თავიანთი ყოფნა შეინარჩუნონ როგორც ევროკავშირში, ისე დიდ ბრიტანეთში. რაც შეეხება ორმხრივ ბრიტანულ-ამერიკულ ურთიერთობებს, ამ შემთხვევაში, დასავლელი ექსპერტების უმეტესი ნაწილის, კერძოდ, ამერიკელთა აზრით, თანამშრომლობა არ იქნება მისი პიკი, რადგან შეერთებული შტატები, დიდი ბრიტანეთის, როგორც მნიშვნელოვანი სავაჭრო და ეკონომიკური პარტნიორის შესუსტების ფონზე, თვალს გადაავლებს სხვა სახელმწიფოებისთვის, ძირითადად მსოფლიოს განვითარებად რეგიონებში და ასევე ყურადღება ექცევა ტრანსატლანტიკური და ტრანს – წყნარი ოკეანის პარტნიორობის პროექტებს. როგორ იმოქმედებს ეს შედეგები გაერთიანებულ სამეფოს? უკვე ახლა, ევროკავშირიდან გასვლისთვის მზადების წინასწარი ეტაპზე, რეფერენდუმის

შედეგებმა ეროვნული ეკონომიკა განიცადა. მოკლევადიან პერიოდში, 2016 წლის მესამე და მეოთხე კვარტალების შედეგების მიხედვით, ექსპერტების აზრით, ეროვნული ეკონომიკის ზრდა შემცირდება 0.4% -ით¹⁷.

ამავე დროს, ექსპერტების უმეტესობა თანხმდება, რომ ევროკავშირი გადარჩება Brexit გარკვეულწილად უკეთესი, ვიდრე გაერთიანებული სამეფოს: დიდი ბრიტანეთის ეკონომიკური კრიზისის ფონზე, ევროკავშირი შეძლებს ხუთი წლის განმავლობაში მთლიანად შეამსუბუქოს შედეგები [დიდი ბრიტანეთიდან გასვლის შესახებ] და დაბრუნდება ეკონომიკური ზრდის გზაზე.¹⁸

¹⁷ Post-»Brexit» economy may actually be worse than Markit's survey suggests. Электронный ресурс: <https://www.theguardian.com/business/2016/jul/22/post-Brexit-economy-may-actually-be-worse-than-markits-survey-suggests>.

¹⁸ How «Brexit» will change the world. Электронный ресурс: <http://www.politico.com/magazine/story/2016/06/»Brexit»-changeeurope-britain-us-politics-213990>.

თავი III. ბრექსიტის შედეგები გაერთიანებული სამფოსთვის

3.1. Brexit- ის შეთანხმება

რამდენიმე წარუმატებელი მცდელობის შემდეგ, პრემიერ-მინისტრის ცვლილებით და 2019 წლის დეკემბერში ვადამდელი საპარლამენტო არჩევნებით, მთავრობამ მოახერხა კომიტეტის პალატაში Brexit- ის შეთანხმების შემუშავება, ხოლო ბრიტანეთის ლიდერმა ბორის ჯონსონმა ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ხელი შეუშალოს ქვეყანას ევროკავშირისგან გამოსვლის პროცესს. თუმცა, ბრექსიტის შესახებ ისტორია აქ არ მთავრდება. ბრიუსელსა და ლონდონს უნდა დაეწერათ სავაჭრო ხელშეკრულებები. გარდა ამისა, შოტლანდია ცდილობს დამოუკიდებლობის შესახებ ახალი რეფერენდუმის ჩატარებას, რადგან ამ რეგიონში მოსახლეობის უმეტესობა ევროკავშირის წევრობის შენარჩუნების მომხრეა. ექსპერტები თვლიან, რომ ჯონსონისთვის, მიუხედავად პარლამენტში კონსერვატიული პარტიის უმრავლესობისა, ამ საკითხების მოგვარება ადვილი არ იქნება.

2020 წელს ბრიტანეთმა საბოლოოდ უნდა დატოვოს ევროკავშირი. საშობაო არდადეგების წინა დღეს ქვეყნის პარლამენტმა გადამწყვეტი ნაბიჯი გადადგა ამ ორგანიზაციის გამოსავალზე. 20 დეკემბერს, დეპუტატებმა ხმათა უმრავლესობით (358 წინააღმდეგ 234) მეორე მოსმენით დაამტკიცეს კანონპროექტი ბრიტანეთის ევროკავშირის გასვლის პირობების შესახებ. ეს ნიშნავს, რომ ქვეყნის პრემიერ მინისტრი ბორის ჯონსონი, სავარაუდოდ, შეძლებს შეასრულოს თავისი საარჩევნო დაპირება და განახორციელოს ბრექსიტი ბრიუსელთან შეთანხმებულ ვადაში - 2020 წლის 31 იანვრამდე.

ეს მას ბევრი ძალისხმევად დაუჯდა. Brexit- ის გართულებული მოლაპარაკებები მთელი წლის განმავლობაში გაგრძელდა დიდ ბრიტანეთში. იანვარში, ტერეზა მეის მთავრობამ განიცადა პირველი მნიშვნელოვანი მარცხი, როდესაც თემთა პალატამ უარყო ევროკავშირის დატოვების პირობების შესახებ შეთანხმების ვერსია, ბრიუსელის მიერ გამოყოფილ დროში - 2019 წლის 29 მარტამდე. კომპრომისზე ძებნის მცდელობები წამყვან საპარლამენტო ფრაქციებთან უშედეგოდ დასრულდა.

კიდევ ორჯერ - 12 და 29 მარტს, თემთა პალატამ არ დაუჭირა მხარი მთავრობის Brexit- ის კანონპროექტს. შედეგად, ტერეზა მეი იძულებული გახდა გადადგეს თანამდებობიდან, როგორც მთავრობის მეთაური და კონსერვატორების ლიდერი. მმართველი პარტიის ახალ ლიდერად, რომელიც, ბრიტანული ტრადიციის თანახმად, პარალელურად გახდა კაბინეტის ხელმძღვანელი, ივლისში აირჩიეს საგარეო საქმეთა მინისტრი და ლონდონის ყოფილი მერი ბორის ჯონსონი. მეისისგან განსხვავებით, მან ქვეყნის დატოვება ევროკავშირისგან მთლიანად გარიგების გარეშე მიიჩნია სრულყოფილად მისაღებ ვარიანტად, თუ ვერ მოხერხდა მოადგილეებთან კომპრომისი. ამასთან, ამ მიდგომას არ დაუჭირა მხარი ქვეყნის შიგნით არსებული პოლიტიკური ძალების არცერთმა ნაწილმა და არც ბრიუსელმა¹⁹.

ყველა დროს, სანამ ბრიტანელი პოლიტიკოსები მოლაპარაკებებს აწარმოებდნენ, ევროკავშირის ხელმძღვანელობამ ფრთხილად, დაბალანსებული პოზიცია დაიკავა. ეს არ გაითვალისწინა დიდმა ბრიტანეთმა და გააგრძელა გაერთიანებიდან გამოსვლის ვადა, როგორც ის მოითხოვდა.

ლისაბონის ხელშეკრულების თანახმად, ევროკავშირის დატოვების მსურველმა ქვეყანამ ეს უნდა გააკეთოს ორი წლის შემდეგ, როდესაც იგი აპირებს განაცხადოს ოფიციალური შეტყობინების შესახებ. ამრიგად, დიდი ბრიტანეთს სავარაუდოდ „Brexit“ უნდა ჰქონოდა 2019 წლის 29 მარტამდე. ამასთან, როდესაც გაირკვა, რომ ბრიტანელები არ შეხვდნენ ვადას, ევროკავშირმა მის სამიტზე მათ შეფერხება მისცა, ჯერ 22 მაისამდე, შემდეგ კი 2019 წლის 31 ოქტომბრამდე. ჯონსონი დაჰპირდა, რომ ქვეყანა ევროკავშირს დატოვებდა ამ თარიღამდე.

მან ვერ შეასრულა დანაპირები. 17 ოქტომბრისთვის მან მხოლოდ ევროკავშირთან შემლო შეთანხმებულიყო გარიგების ახალი ვერსია წარადგინა, რომელშიც იცვლებოდა ჩრდილოეთ ირლანდიის საკითხის მოგვარებისადმი მიდგომა.

შეგახსენებთ, რომ ბრექსიტის პროცედურას ართულებდა ირლანდიისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის საზღვრის ირგვლივ შექმნილი რთული ვითარება. სასაზღვრო კონტროლის ნაკლებობა კათოლიკეებსა და პროტესტანტებს შორის კონფლიქტის

¹⁹ Виктор Миронов, Елизавета Комарова. Выходной год: к каким последствиям может привести брексит января 2020, 09:03 <https://russian.rt.com/world/article/701535-velikobritaniya-breksit-posledstviya>

მოგვარების მთავარი ელემენტია (1998 წლის პარასკევი შეთანხმება). გარდა ამისა, მეზობელ ქვეყანასთან საბაჟო ბარიერების შექმნა შეიძლება გამოიწვიოს ჩრდილოეთ ირლანდიაში ცხოვრების დონის მნიშვნელოვანი ვარდნა.

ამრიგად, გარიგების თავდაპირველ ვერსიაში შედიოდა ე.წ. გამყარების მექანიზმი, რომელიც ნაწილობრივ ინახავდა ევროკავშირში ყოფნის უპირატესობებს ჩრდილოეთ ირლანდიისთვის. ეს არ ემსახურებოდა სამეფოს ძალას, რადგან, მათი თქმით, ქვეყანა ამ გზით გაიყო.

3.2 ბრიტანეთის ხელისუფლების შემდგომი მოქმედება

შედეგად, ბორის ჯონსონი დაეთანხმა ევროკავშირის გეგმას, რომელსაც ბრიტანულ მედიაში ეწოდა "ორი საზღვარი ოთხი წლის განმავლობაში". იგი ითვალისწინებდა Brexit-ის შემდეგ სპეციალური რეგულირების ზონის შექმნას, რომელიც მოიცავს ირლანდიასა და ჩრდილოეთ ირლანდიას, რომლის ფარგლებშიც არ არსებობს კონტროლი საქონლის გადაადგილებისას სანიტარული და სხვა ნორმების კონტროლი. საბაჟო შემოწმება უნდა განხორციელდეს მიწოდების სხვადასხვა ეტაპზე მუდმივი საბაჟო პუნქტების გარეშე.

თუმცა, ეს ვარიანტი არ იქნა დამტკიცებული თემთა პალატამ. შემდეგ ჯონსონმა წამოიწყო ვადამდელი საპარლამენტო არჩევნები. მათმა კონსერვატორულმა პარტიამ ტრიუმფალურად გაიმარჯვა, მიიღო ხმების აბსოლუტური უმრავლესობა.

ახლა უკვე 2020 წელს ჯონსონის მთავრობას მოუწევს რამდენიმე კრიტიკული პრობლემის მოგვარება. საბოლოოდ მან უნდა მიაღწიოს შეთანხმებას ევროკავშირთან შეთანხმების შესახებ პარლამენტში და 31 იანვრის ჩათვლით განახორციელოს ბრეკეტი.

ახლა ეს სავსებით შესაძლებელია, ამბობენ ექსპერტები. ევროკავშირთან შეთანხმება გულისხმობს გარდამავალ პერიოდს, რომელიც გაგრძელდება დაახლოებით ერთი წლის განმავლობაში. ამ პერიოდის განმავლობაში ჯონსონმა უნდა მოაწეროს მუდმივ სავაჭრო ხელშეკრულებას ევროკავშირთან, სადაც დიდი ბრიტანეთსა და გაერთიანებულ ევროპას შორის ურთიერთობების ყველა პირობა გამოითქვა.

გარდა ამისა, მთავრობის მეთაურმა უნდა გადაწყვიტოს შოტლანდიის სეპარატიზმის პრობლემა. 2019 წლის 19 დეკემბერს, შოტლანდიის პირველმა მინისტრმა, ნიკოლა სტურგემონმა, ოფიციალურად მოსთხოვა ბრიტანეთის მთავრობას ნება დართოს ახალი რეფერენდუმის ჩატარება ამ ავტონომიის დამოუკიდებლობის შესახებ. ჯონსონმა უარი თქვა. მან გაიხსენა, რომ 2014 წელს უკვე ჩატარდა ერთი რეფერენდუმი შოტლანდიის დაყოფის შესახებ, შემდეგ კი მისი წევრების უმეტესობამ ისაუბრა გაერთიანებული სამეფოს შემადგენლობაში დარჩენის სასარგებლოდ.

ამასთან, სტურგემონმა უკვე განაცხადა, რომ ბრიტანეთის მთავრობის მხრიდან ასეთი პოზიცია მას არ შეაჩერებს. დიდი ბრიტანეთის დანარჩენისგან განსხვავებით, შოტლანდია ეწინააღმდეგება ბრექსიტს. რეგიონში მმართველი შოტლანდიის ეროვნული პარტია თვლის, რომ დამოუკიდებლობის მომხრეები გაიმარჯვებენ ახალ რეფერენდუმში, რადგან ბრიტანეთიდან გაყოფა მათ ევროკავშირში დარჩენის შესაძლებლობას მისცემს.

ალექსანდრე თევდოი-ბურმულმა, მოსკოვის საერთაშორისო ურთიერთობების სახელმწიფო ინსტიტუტის ასოცირებულმა პროფესორმა, RT- სთან ინტერვიუში თქვა, რომ ჯონსონს გაუჭირდება ამ საკითხების მოგვარება, რადგან მოსახლეობის დახმარება მის მიმართ არც თუ ისე ძლიერია.

”ჯონსონის გამარჯვება საპარლამენტო არჩევნებში, სავარაუდოდ, მარცხია ლეიბორისტული ლიდერის ჯერემი კორბინისთვის. ბრიტანელებს შესთავაზეს არჩევანი უცნაურ პერსონაჟებს შორის. ამ ორს შორის განსხვავება იმაშია, რომ ჯონსონი ქარიზმატულია და შეძლო მთელი თავისი პარტიის მხარდაჭერის მოგება. მაგრამ კორბინი არც თუ ისე პოპულარულია პარტიის წევრთა შორის. საარჩევნო კამპანიის დროს მან შეცდომა დაუშვა, თავი დაანება ანტიმუსულმანურ და ანტისემიტურ განცხადებებს, რაც “ბრიტანელებს ნამდვილად არ მოსწონთ”- თქვა ექსპერტმა.

თევდო-ბურმულმა ყურადღება მიაქცია იმ ფაქტს, რომ კორბინის გამო, ბევრმა რაიონში, სადაც ლეიბები ტრადიციულად ჭარბობდნენ, ხმა მისცეს კონსერვატორებს.

”ბრიტანელებს არჩევანი ჰქონდათ ცუდი და ძალიან ცუდი. მათ ცუდი აირჩიეს. ჯონსონი არ შეიძლება ჩაითვალოს პოლიტიკოსად, რომელსაც შეუძლია ქვეყნის

ჰარმონიზაცია. პირიქით, მას შეუძლია ტონი გაუწიოს, შეანჯღრიოს. ეს ზოგჯერ სასარგებლოა”²⁰, - მიიჩნია ექსპერტი.

ბრექსიტის ხანგრძლივი ეფექტები

Brexit- ის გარშემო დიდ ბრიტანეთში სამი და ნახევარი წლის პოლიტიკური კრიზისის შემდეგ, სამი მთავრობის შეცვლა, ვადამდელი საპარლამენტო არჩევნები, საზოგადოებაში სასტიკი დებატები, ბრიტანეთის პარლამენტის ქვედა პალატის დეპუტატთა უმრავლესობამ (კომუნების პალატამ) მხარი დაუჭირა 20 დეკემბერს ევროკავშირისგან გამოყოფის შესახებ შეთანხმებას პრემიერ-მინისტრის ბორის ჯონსონის ცვლილებებით.

წლის ბოლოსთვის კანონპროექტი უნდა დაამტკიცოს პარლამენტის ზედა პალატამ (ლორდთა პალატამ). შემდეგ მოხდება რატიფიკაციის პროცედურა. ბრიტანეთის დედოფალმა ელიზაბეტ II- მ მოუწოდა Brexit- სთან დაკავშირებული ყველა საკანონმდებლო ფორმალური პროცედურის მოგვარებისკენ 2020 წლის 31 იანვრამდე და თავისუფალი ვაჭრობის ზონაზე ევროკავშირთან მოლაპარაკებების დაწყებისაკენ. ჯონსონის კონსერვატორულმა პარტიამ 12 დეკემბერს მოიგო ვადამდელი საპარლამენტო არჩევნები და მან პარლამენტში ადგილების უმრავლესობა მოიპოვა. დიდი ბრიტანეთი დაიცვას ევროკავშირის წესებს სოციალურ-ეკონომიკურ სფეროში, ექნება წვდომა საერთო ბაზარზე, მონაწილეობას მიიღებს საბაჟო კავშირში, გადარიცხავს სახსრებს ევროპულ ბიუჯეტში გარდამავალ პერიოდში 2020 წლის ბოლომდე. Brexit- ის მომხრეები გამარჯვებას აღნიშნავენ.

ევროკავშირის ოფიციალური გასვლის შემდეგ მხოლოდ გაერთიანებული სამეფო ელოდება არა მხოლოდ ახალ შესაძლებლობებს, არამედ სერიოზულ გამოწვევებსაც. ექსპერტები აღნიშნავენ, რომ ბრიტანეთის ევროკავშირის ევროკავშირში დატოვების შედეგები შერეული იქნება.

”რა თქმა უნდა, ბრექსიტის ხანგრძლივი ისტორია შეასრულებს ერთგვარი ვაქცინაციის როლს. სხვა ქვეყნებში, სადაც საუბარია ევროკავშირის დატოვებაზე, ისინი სინამდვილეში ოცდაათჯერ იფიქრებენ, სანამ რეალურად დატოვებენ, ”- თქვა თევდა-

²⁰ Виктор Миронов, Елизавета Комарова. Выходной год: к каким последствиям может привести брексит января 2020, 09:03 <https://russian.rt.com/world/article/701535-velikobritaniya-breksit-posledstviya>

ბურმულმა.

ამასთან, ბრექსიტი მოხვდა ევროკავშირის იმიჯად, როგორც ორგანიზაციამ, რომელსაც შეუძლია ეფექტურად გადაჭრას თავისი წევრი სახელმწიფოების პრობლემები.

„Brexit“ არის სერიოზული ზიანი ევროკავშირისთვის. ეს შეიძლება იყოს უფრო მნიშვნელოვანი ევროკავშირის ცალკეული სახელმწიფოებისთვის, ვიდრე მთლიანად ორგანიზაციისთვის. ევროკავშირის ამდენი ქვეყნის ეკონომიკა უკავშირდება ბრიტანეთთან სავაჭრო და ფინანსურ თანამშრომლობას. რა იქნება ახლა ამ კავშირებთან, არ არის ნათელი.” - საუბრობს ნატალია ერიომინამ, პეტერბურგის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორმა, RT- სთან ინტერვიუში.

მისი აზრით, ბრიტანელების გასვლის გამო, რომლებმაც სერიოზულად შეავსეს ევროკავშირის საერთო ხაზინა, უნდა ველოდოთ სუბსიდიების შემცირებას ევროკავშირის არაერთი წევრისთვის: პოლონეთი, ბალტიისპირეთის ქვეყნები და სხვ.

„Brexit“, რა თქმა უნდა, გავლენას მოახდენს ასობით ათასი ადამიანის ბედზე - იგივე პოლონელები, რომლებიც ახლა დიდ ბრიტანეთში მუშაობენ. მათი სამართლებრივი სტატუსი დაუყოვნებლივ გაურკვეველი გახდება, ”²¹

თავის მხრივ, კირა გოდოვანიუკი, რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ევროპის ინსტიტუტის ბრიტანული კვლევების ცენტრის უფროსი მკვლევარი, RT- ს კომენტარში გვთავაზობს, რომ Brexit- ის შემდეგ, დიდი ბრიტანეთი და ევროკავშირი შევიდნენ გაურკვეველობის ზონაში.

”ნამდვილად ვერავინ იტყვის, თუ რამდენად გამოითვალა ყველა რისკი და ყველა უპირატესობა. რა თქმა უნდა, Brexit- ის მომხრეები დიდი ბრიტანეთისთვის დიდ მომავალს წინასწარმეტყველებენ, ევროკავშირსა და აშშ – სთან სწრაფი სავაჭრო ხელშეკრულებებით. ამ დროისთვის, დიდ ბრიტანეთში ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვანი ვარდნაა დაფიქსირებული. ბიზნესს არ მოსწონს გაურკვეველობა, ამიტომ წარმოების აქტივობა კლებულობს. წარმოების ქსელები ასევე ექვემდებარება სერიოზულ რისკებს. დიდი ბრიტანეთისთვის „Brexit“- ის ეკონომიკური სარგებლიანობა საეჭვოა.

²¹ Виктор Миронов, Елизавета Комарова. Выходной год: к каким последствиям может привести брексит января 2020, 09:03 <https://russian.rt.com/world/article/701535-velikobritaniya-breksit-posledstviya>

3.3. ირლანდიის პრობლემა

გარდამავალი პერიოდის დასრულების შემდეგ, შეიძლება აღინიშნოს პოლიტიკური დამახულობის ზრდა ბრიტანეთის რეგიონებში, სადაც მოსახლეობის უმრავლესობამ ხმა მისცა ბრიტანეთს ევროკავშირის დატოვების წინააღმდეგ 2016 წლის რეფერენდუმში. სეპარატისტები შეიძლება გამოჩნდნენ ჩრდილოეთ ირლანდიაში.²²

Sinn Fein- მა პარტიამ არჩევნების მანიფესტში დაასახელა პრიორიტეტები Brexit-ის წინააღმდეგობა, ჩრდილოეთ ირლანდიისა და მეზობელი ირლანდიის გაერთიანების შესახებ რეფერენდუმი და ევროკავშირში გაწევრიანების შენარჩუნება. რეფერენდუმის დაწყებამდე, სეპარატისტები აპირებენ სპეციალური სტატუსის მოპოვებას ჩრდილოეთ ირლანდიაში, როგორც გაერთიანებული სამეფოს ნაწილს.

მიუხედავად იმისა, რომ ჩრდილოეთ ირლანდიის ადგილობრივ პარლამენტში დომინირებს კოალიცია, რომელსაც ხელმძღვანელობს დემოკრატიული კავშირისტი პარტია, რომელიც მხარს უჭერს რეგიონის გაერთიანებას გაერთიანებული სამეფოს შემადგენლობაში, ბოლო საპარლამენტო არჩევნებში ირლანდიასთან კავშირის მომხრეებმა - სინ სემინმა და სოციალ-დემოკრატიული ლეიბორისტული პარტია მიიღეს მხარდაჭერა. ერთი ადგილი დაიკავა ჩრდილოეთ ირლანდიის ლიბერალური ალიანსის პარტიამ, რომელიც კატეგორიულად ეწინააღმდეგება Brexit-ს. მთლიანობაში, ბრიტანეთის პარლამენტში 18 ადგილი ენიჭება ჩრდილოეთ ირლანდიას. სეპარატისტები მიაღწევნ თავიანთ მიზნებს ლონდონის გულში, მტკიცე მხარდაჭერით ბელფასტში.²³ ეშკროფტი, ჩრდილოეთ ირლანდიის მოსახლეობის 46% მხარს უჭერს გაერთიანებული სამეფოსგან დაშორებას და ირლანდიაში შესვლას (გამოკითხულთა 45% წინააღმდეგია, ხოლო დანარჩენებმა არ გადაწყვიტეს).

Sinn Fein -ი Brexit-ს იყენებს, როგორც საბაზს, რომ გამოეყოს ბრიტანეთს, მიუხედავად ლონდონის მიერ შემოთავაზებული კომპრომისებისა. ჯონსონმა

²² Георгий Кухалейшвили,, Брексит и его последствия для Великобритании <https://112.ua/statji/posledstviya-breksita-kakie-vyzovy-zhdut-velikobritaniyu-posle-vyβoda-iz-es-519676.html>

²³ Георгий Кухалейшвили,, Брексит и его последствия для Великобритании <https://112.ua/statji/posledstviya-breksita-kakie-vyzovy-zhdut-velikobritaniyu-posle-vyβoda-iz-es-519676.html>

დაარწმუნა ბრიუსელი, რომ გამორიცხული იქნეს ხელშეკრულების უკანა პლანზე გასვლა, რომელიც ითვალისწინებს ჩრდილოეთ ირლანდიის ბრიტანეთის რეგიონის დაცვას ევროკავშირის საბაჟო კავშირში Brexit- ის შემდეგ ჩრდილოეთ ირლანდიელი სეპარატისტები Sinn Fein- ის პარტიიდან იმუქრობდნენ, რომ ჩატარდება რეფერენდუმი გაერთიანებული სამეფოს რეგიონის გასვლის შესახებ, თუკი მეზობელ ირლანდიასთან საზღვარზე შემოიღება საბაჟო კონტროლი.

ჩრდილოეთ ირლანდიელი სეპარატისტები Sinn Fein- ის პარტიიდან იმუქრობდნენ, რომ ჩატარდება რეფერენდუმი გაერთიანებული სამეფოს რეგიონის გასვლის შესახებ, თუკი მეზობელ ირლანდიასთან საზღვარზე შემოიღება საბაჟო კონტროლი.

ხელშეკრულების ადრეულ ვერსიაში ნათქვამია, რომ თუ გარდამავალი პერიოდის დასრულებამდე, ბრიტანეთის მთავრობამ და ევროპის ოფიციალურმა წარმომადგენლებმა არ გაარკვეს, თუ როგორ უნდა გახსნათ ჩრდილოეთ ირლანდიის საზღვარი ირლანდიასთან, ბრიტანული ავტონომია სამუდამოდ დარჩებოდა ევროკავშირის საბაჟო კავშირში.

ხელშეკრულების ამჟამინდელი ვერსიით, ჩრდილოეთ ირლანდია დატოვებს ევროკავშირის საბაჟო კავშირს გაერთიანებული სამეფოს სხვა ნაწილებთან ერთად. ბრიტანეთის ხელისუფლება არ მოაწყობს შემოწმებებს ჩრდილოეთ ირლანდიისა და ირლანდიის სასაზღვრო მონაკვეთზე, ხოლო გადასახადი დაწესდება მხოლოდ დიდი ბრიტანეთის სხვა რეგიონებიდან იმპორტირებულ საქონელზე.

3.4. შოტლანდიის კატალონია

შოტლანდიაში მოვლენები შეიძლება განვითარდეს კატალანური სცენარის მიხედვით. შოტლანდია დიდი ბრიტანეთის ნაწილია 1707 წლიდან. ამ ბრიტანეთის რეგიონში ჯონსონის მდგომარეობა კიდევ უფრო რთულია, ვიდრე ჩრდილოეთ ირლანდიაში, რადგან სეპარატისტული "შოტლანდიის ნაციონალური პარტია" დომინირებს ადგილობრივ პარლამენტში, ხოლო საპარლამენტო არჩევნებში მიიღეს შოტლანდიაში სათათბირო კომუნთა პალატაში მინიჭებული 59 ადგილიდან 47. შოტლანდიის პირველმა მინისტრმა, ნიკოლა სტურჯემონმა, 19 დეკემბერს წერილი

გაუგზავნა ჯონსონს, რომლითაც ადგილობრივ პარლამენტს აქვს უფლება დამოუკიდებლობის მეორე რეფერენდუმის ჩატარება. პირველი რეფერენდუმი ჩატარდა 2014 წელს, შემდეგ კი შოტლანდიელთა 55% -მა ხმა მისცა გაერთიანებული სამეფოსგან გამოყოფის წინააღმდეგ. ამასთან, Brexit- ის საკითხი მაშინ არ იდგა.

ჯონსონი უარს ამბობს შოტლანდიელი სეპარატისტებთან დათმობაზე. სტურგემონი თესავს რეაქციულ განწყობას და ამტკიცებს, რომ დამოუკიდებლობის გარდა, შოტლანდიას არ აქვს განვითარების ალტერნატიული გზა. გარდამავალი პერიოდის ამოწურვის შემდეგ, შოტლანდიელი ექსპორტიორები კარგავენ წვდომას საერთო ბაზარზე. შოტლანდიის ხელისუფლება დაინტერესებულია, რომ ხელში ჩაიგდეს ფინანსური ნაკადები და გააკონტროლონ ენერჯის მოპოვება და გაყიდვა ჩრდილოეთ ზღვის შეღწიდან.

სტურგემონმს შეუძლია თავისი მხარდამჭერები ქუჩაში გამოიყვანოს, საბოტაჟი მოუწყოს ლონდონის გადაწყვეტილებებს, სანამ ჯონსონი მეორე რეფერენდუმს მწვანე შუქს მისცემს.

ესპანეთის კატალონიის კოლეგების მსგავსად, შოტლანდიის ხელისუფლებამ შეიძლება ჩაატაროს არალეგალური რეფერენდუმი. შოტლანდიელ სეპარატისტებს აქვთ მყარი სოციალური ბაზა პროვოკაციებისა და პროტესტის ორგანიზების მიზნით. YouGov- ის გამოკითხვის თანახმად, შოტლანდიის დამოუკიდებლობას მხარს უჭერს აქტიური უმცირესობა - რეგიონის მოსახლეობის 44% (გამოკითხულთა 56% წინააღმდეგია)²⁴.

ეს არ არის ფაქტი, რომ სეპარატისტები მიაღწევნ შოტლანდიასა და ჩრდილოეთ ირლანდიას გაყვანას გაერთიანებული სამეფოს შემადგენლობიდან, მაგრამ პოლიტიკური კრიზისი შეიძლება განუსაზღვრელი დროით გადაიტანოს და ჯონსონის მთავრობისთვის თავის ტკივილი გახდეს.

შოტლანდიის პრემიერ-მინისტრმა ნიკოლა სტურგემონმა 2020 წლის თებერვალში პირობა დადო, რომ შოტლანდია ევროკავშირში დაბრუნდება - მაგრამ როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფო.

მიტინგები და მსვლელობა „Brexit“-ის წინააღმდეგ ედინბურგში, გლაზგოში,

²⁴ Георгий Кухалейшвили, Брексит и его последствия для Великобритании <https://112.ua/statji/posledstviya-breksita-kakie-vyzovy-zhdut-velikobritaniyu-posle-vyboda-iz-es-519676.html>

აბერდინში, დანდიში და შოტლანდიის სხვა ქალაქებში გაიმართა. მასში მონაწილეობას ბრიტანეთის პარლამენტის წევრები იღებდნენ, რომლებიც შოტლანდიის ნაციონალურ პარტიას წარმოადგენენ.²⁵ აქციის მონაწილეები შოტლანდიას ევროპულ ქვეყანად მოიხსენიებენ და მის ევროკავშირში სწრაფ დაბრუნებას ითხოვდნენ.

3.5. პრობლემური გიბრალტარი

გიბრალტარის ბედი, Brexit- ის შემდეგ, საბედისწერო საკითხია ბრიტანეთის მთავრობისთვის. გიბრალტარი ბრიტანეთის ნაწილია 1713 წლიდან. 2016 წელს გიბრალტარის მოსახლეობის 95% -ზე მეტმა ხმა მისცა ბრიტანეთის ევროკავშირის შემადგენლობაში შენარჩუნებას. საზღვარგარეთის ტერიტორიას აქვს საკუთარი საბანკო სისტემა.

უცხო ქვეყნის ტერიტორიის ეკონომიკის საფუძველია ოფშორული საბანკო მომსახურება, მომსახურების სექტორი, კომერციული გემების შეკეთება და საწვავი. არანაკლებ მნიშვნელოვანია სავაჭრო და ეკონომიკური ურთიერთობები ევროკავშირთან. გიბრალტარს არ აქვს საკუთარი სოფლის მეურნეობა. ყოველდღე, გიბრალტარში სამუშაოდ 9,000 ესპანელი მოქალაქე მიემგზავრება. დიდი ბრიტანეთისა და ესპანეთის ურთიერთობებში, რომელიც გიბრალტარის ერთობლივი საკუთრების მომხრეა. 1713 წლამდე ტერიტორიას განაგებდა ესპანეთის გვირგვინი. გასულ წელს ესპანეთის პრემიერ მინისტრმა პედრო სანჩესმა დაემუქრა Brexit- ის ხელშეკრულების ვეტოს დადებას, თუკი გიბრალტარის სტატუსზე არ ჩატარდება მოლაპარაკებები. ამ დროს მიღწეული იქნა შეთანხმებები, რომ ლონდონი კოორდინაციას უწევს მადრიდს გიბრალტარსთან დაკავშირებით ნებისმიერ გადაწყვეტილებას. ერთ-ერთი ასეთი გადაწყვეტილება იქნება დიდი ბრიტანეთისა და ევროკავშირის თავისუფალი ვაჭრობის ზონის შესახებ დაგეგმილი შეთანხმება. 2018 წელს ბრიტანეთის მთავრობამ გადაწყვიტა გიბრალტარზე გაეგრძელებინა Brexit- ის შემდეგ ევროკავშირთან ნებისმიერი მოლაპარაკება. არსებობს შემფოთება, რომ ესპანეთის ხელისუფლება ბლოკავს

²⁵ <http://qartuliazri.reportiori.ge/inside.php?menuid=8&id=49952>

ბრიტანეთსა და ევროკავშირს შორის სავაჭრო მოლაპარაკებებს, რათა გავლენა მოახდინოს გიბრალტარის სტატუსის შეცვლაზე.

გიბრალტარის მთავარმა მინისტრმა ფაბიან პიკარტომ 17 დეკემბერს მოუწოდა ბრიტანეთის ხელისუფლებას, არ გახანგრძლივდეს ხელშეკრულების მოქმედება ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის ზონაზე საზღვარგარეთის ტერიტორიებზე, რადგან გიბრალტარის ხალხს არ სურს ხაფანგში მოხვედრა. გიბრალტარის მკვიდრ მოსახლეობას სურს იყოს გაერთიანებული სამეფოს ნაწილი. გიბრალტარის ხელისუფლების შიშებმა შესაძლოა დაბრკოლებად იქცეს ევროკავშირთან გაერთიანებული სამეფოს სავაჭრო მოლაპარაკებებზე.

3.6. ბრექსიტის შედეგების გავლენა საქართველოზე

2008 წლის მოვლენები ("სამხრეთ ოსეთის კონფლიქტი"), როდესაც ევროკავშირმა მონაწილეობა მიიღო მოსკოვსა და თბილისს შორის ცეცხლის შეწყვეტის მოლაპარაკებებში, იყო ევროკავშირსა და საქართველოს პოლიტიკური თანამშრომლობის ლოკომოტივი. ხდება ევროკავშირის ჩარევა ამ კონფლიქტის მოგვარებაში. ევროკავშირის ქართული მიმართულება მოიცავს თანამშრომლობის ფართო სპექტრს. პარტნიორული ურთიერთობები კიდევ უფრო გააქტიურდა 2016 წლის შემდეგ, როდესაც ბრიუსელსა და თბილისს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმება შევიდა ძალაში. კომუნიკაციის ორი სფერო პრიორიტეტულად იქნა აღიარებული: პოლიტიკური დიალოგისა და ეკონომიკური ურთიერთქმედების პროექტები. კერძოდ, ევროკავშირმა და საქართველომ შეთანხმდნენ სიღრმისეული თავისუფალი სავაჭრო ზონის (FTA) შესახებ. და 2017 წლის გაზაფხულზე, საქართველოს მოსახლეობამ შეძლო თავისუფლად გაემგზავრა ევროკავშირში (ვიზების გარეშე) შენგენის ჩარჩოებში. მოკლევადიანი უვიზო მიმოსვლის ევროპულ სივრცეში დაწერგვა და სხვ.

სიღრმისეული თანამშრომლობის ლოგიკა გულისხმობს ურთიერთ ვაჭრობის ზრდას. 2017 წლის პირველი ექვსი თვის განმავლობაში, საქართველოდან იმპორტი გაიზარდა 56% -ით 2016 წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით. თბილისმა გაიზარდა საგარეო სავაჭრო ბრუნვა 2017 წლის იანვრიდან სექტემბრამდე (მან შეადგინა

დაახლოებით 2 მილიარდი აშშ დოლარი, რაც 5,6% -ით მეტია). ვიდრე 2016 წლის იმავე პერიოდში). ამ თანხიდან ექსპორტმა შეადგინა 462.4 მილიონი აშშ დოლარი, რაც გაიზარდა 18.9% -ით, ხოლო იმპორტი 1.6 მილიარდზე მეტია, რაც წინა წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით 2.3% -ით მეტია.

ევროკავშირის ქვეყნების წილმა საქართველოს საგარეო სავაჭრო ბრუნვაში შეადგინა 27.3%. საქართველოდან ყველაზე თვალსაჩინო საქონელს შორისაა ხილი, ღვინო, კენკრა, თაფლი და თევზი. ამასთან, საქართველოსა და ევროკავშირის შემთხვევაში, გარკვეული დისბალანსია. მთლიანობაში, ერთი მხრივ, ევროკავშირი მოქმედებს, როგორც მთავარი სავაჭრო პარტნიორი.

მჭიდრო ეკონომიკური კონტაქტები გახდა ხელსაყრელი საფუძველი სამხედრო-პოლიტიკური თანამშრომლობისთვის. უკვე 2014 წელს, საქართველო უშუალოდ მონაწილეობდა ჩარჩო შეთანხმების ფარგლებში ევროკავშირის უსაფრთხოებისა და თავდაცვის ოპერაციებში. საქართველო ასევე მონაწილეობს ევროკავშირის სასწავლო მისიებში სამხედრო პირებისთვის ცენტრალურ აფრიკის რესპუბლიკასა და მალიში. 2015 წელს თბილისი წავიდა ნატოს სასწავლო ცენტრის შესაქმნელად. საქართველოს ხელისუფლების მოსახლეობის აქტიური მხარდაჭერა ამ ქვეყნის ჩრდილოატლანტიკური ალიანსში გაწევრიანების საკითხში ასევე მუშაობს საქართველოსა და ევროკავშირს შორის კომუნიკაციისთვის. ამრიგად, თბილისის აქტიურმა ნაბიჯებმა სახელმწიფოებრივი რეფორმირების მიზნით ევროპული სტანდარტებით შექმნეს მნიშვნელოვანი ხიდი ბრიუსელსა და თბილისს შორის ხელსაყრელი დიალოგის გასაშენებლად²⁶. 2020 წლის 31 დეკემბრამდე მოქმედებდა გარდამავალი პერიოდი. მთელი ამ ხნის განმავლობაში დიდ ბრიტანეთში, ევროკავშირის კანონმდებლობა აგრძელებდა მოქმედებას რამდენიმე გამონაკლისით, რადგან ლონდონს აღარ ექნება საშუალება მონაწილეობა მიიღოს ევროკავშირში გადაწყვეტილების მიღებაში. საქართველო და დიდი ბრიტანეთი Brexit- ის შემდეგ თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმის შენარჩუნებას შეძლებენ, ამასთან, ძირითადი ცვლილებები გარდამავალი პერიოდის ბოლოს დადგება. ამავე დროს, არაფერი შეიცვლება დიდ ბრიტანეთში ვიზიტებთან დაკავშირებით საქართველოს

²⁶ Бараташвили Е., Сичинава А., Булия Л. Социально-экономические аспекты отношений ЕС и Грузии в рамках Европейской политики соседства // Кавказ & глобализация. 2010. Т. 4, № 3-4. С. 53-66.

მოქალაქეებისთვის, რომლებიც იყენებენ უვიზო რეჟიმს ევროკავშირთან, რადგან დიდი ბრიტანეთი შენგენის ზონაში არ შედის.სავარაუდოა, რომ მომავალი წელს ვაჭრობის თვალსაზრისით არაფერი შეიცვლება, რადგან დიდი ბრიტანეთი დარჩება ევროკავშირის ბაზრის შემადგენლობაში დეკემბრამდე და, შესაბამისად, ამ პერიოდისთვის საქართველოსთვის ძალაში შედის ევროკავშირთან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმება. ამასთან, "შეთანხმება სტრატეგიული პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ საქართველოსა და გაერთიანებულ სამეფოს შორის", რომელიც პრაქტიკულად იმეორებს ევროკავშირთან საქართველოს ასოცირების შესახებ შეთანხმებას და მოიცავს თავისუფალი ვაჭრობის დებულებას. შეთანხმება დროებით ამოქმედდება მას შემდეგ, რაც გაერთიანებული სამეფო დატოვებს ევროკავშირს და ოფიციალურად სრულად შესრულდება მას შემდეგ, რაც ორივე მხარე მოახდენს დოკუმენტის რატიფიკაციას.თუ როგორ იმოქმედებს Brexit– საქართველოზე საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო აღნიშნავს, რომ დიდ ბრიტანეთთან სტრატეგიული თანამშრომლობა ახალ დონეზე აიღებს ორმხრივ ურთიერთობებს. "ჩვენ გავაგრძელებთ დიდი ბრიტანეთის მხარდაჭერას, როგორც ორმხრივ ურთიერთობებში, ასევე მრავალმხრივ ფორმატებში, ყველა საერთაშორისო დონეზე, ყველა საერთაშორისო ფორუმზე²⁷", აცხადებს საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრი.

ამავდროულად, ქართველი ექსპერტები დარწმუნებულები არიან, რომ Brexit– ს არაფერი შეცვლის საქართველოსთვის. Brexit– ი საქართველოსთვის ცოტას ნიშნავს, რადგან ევროკავშირთან ვაჭრობა არ შეიცვლება, საქართველოს ასევე შეუძლია დადოს ცალკეული ხელშეკრულება დიდ ბრიტანეთთან.

საქართველო და დიდი ბრიტანეთი

საქართველომ დიპლომატიური ურთიერთობები დაამყარა დიდ ბრიტანეთთან 1992 წლის 27 აპრილს. მას შემდეგ ქვეყნები აქტიურად თანამშრომლობდნენ პოლიტიკის, თავდაცვის, ეკონომიკის, კულტურისა და განათლების სფეროებში. ქვეყნებს შორის ორმხრივი თანამშრომლობის შესახებ არსებობს 17 შეთანხმება, მათ

²⁷ <https://sputnik-georgia.ru/politics/20200201/247628830/Chto-Brexit-izmenit-dlya-Gruzii-perspektivy-otnosheniy-Tbilisi-i-Londona.html>

შორის ინვესტიციების მხარდაჭერაზე, დანაშაულთან ბრძოლის წინააღმდეგ ბრძოლაზე, ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილებაზე, გადასახადებისგან თავის არიდების აღკვეთასა და სხვა.

2014 წლიდან ქვეყნებს შორის მოქმედებს ორმხრივი დიალოგის ფორმატი, რომლის ფარგლებშიც წელიწადში ერთხელ ტარდება შეხვედრები თბილისში ან ლონდონში.

განსაკუთრებით მჭიდრო თანამშრომლობა ქვეყნებს ეკონომიკის სფეროში. 2014 წელს, თბილისში გახსნა ბრიტანულ – საქართველოს სავაჭრო პალატის ოფისი.

ქვეყნებს შორის სავაჭრო ბრუნვამ 2019 წელს შეადგინა 145 მილიონ აშშ დოლარზე მეტი, ხოლო ზოგადად, ევროკავშირის ქვეყნებთან ვაჭრობა 2019 წელს შეადგენდა 3.2 მილიარდ დოლარს. პირველ სამ კვარტალში დიდი ბრიტანეთიდან პირდაპირი ინვესტიცია შეადგენდა 122.4 მილიონი აშშ დოლარს, ხოლო მთელი ევროკავშირისგან - 391,7 მილიონი აშშ დოლარი.

დასკვნა

2008 წლის ეკონომიკურმა კრიზისმა მძიმე დარტყმა მიაყენა ევროპას, რამაც ევროზონა 2009-2010 წლებში კრიზისულ მდგომარეობაში ჩააგდო. რუსეთის ხელახალი გამდიერება კი საბჭოთა კავშირის ყოფილი რესპუბლიკების კრემლის გავლენის ქვეშ

დაბრუნების საშიშროებას ზრდის, რაც განსაკუთრებით 2008 წელს მომხდარი აგვისტოს ომისა და 2014 წელს მიმდინარე ყირიმის ანექსიის შემდეგ ევროპაში ბევრს თრგუნავს. 2015 წლის მიგრანტების კრიზისმა კი ევროკავშირში მიგრანტებისა და საზღვრების პოლიტიკასთან დაკავშირებით აზრთა სხვადასხვაობა გააჩინა. საქმე იქამდე მივიდა, რომ ზოგი „შენგენის შეთანხმებასაც“ კი ეჭვქვეშ აყენებს. ევროსკეპტიკოსი და პოპულისტი პოლიტიკოსების აღზევებამ კი ევროპელების რიგებში პოლარიზაციის დონე კიდევ უფრო გაზარდა, რაც ყველაზე უფრო მკაფიოდ „ბრექსით“-ის სახით გამოვლინდა, რომლის საფუძველზეც გაერთიანებული სამეფო ევროკავშირიდან გასვლის მოლაპარაკებებს მართავს ბრიუსელთან. ეს ყოველივე კი ევროკავშირის რიგი სახელმწიფოების მოსახლეობაში ევროგაერთიანებისადმი დაბალი ნდობისა და მდორე მხარდაჭერის ფონზე მიმდინარეობს.

აღნიშნული გარემოება, ევროინტეგრაციის თვალსაზრისით, საქართველოსთვის ნამდვილად ხელისშემშლელ პირობას ქმნის, რაც ახალ გამოწვევებს აუცილებლად გააჩენს. თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ საქართველომ აღებულ გზას უნდა გადაუხვიოს, რადგან დასავლეთ ბალკანეთის ქვეყნების მაგალითმა აჩვენა, რომ ევროკავშირის კარი ჯერ კიდევ ღიაა ახალი წევრებისათვის. შესაბამისად, საქართველოს ევროინტეგრაციის ამჟამინდელი გზისა და სტრატეგიის გააზრება ისე, როგორც ეს ლევან მიქელაძის სახელობის ფონდის მიერ განხორციელებულ პროექტშია ნაგულსხმევი, ამ პროცესში, უდავოდ, წინ გადადგმულ ნაბიჯს წარმოადგენს.

ამგვარად, წარმოდგენილი ნაშრომის მიზანს წარმოადგენდა ბრექსიტის ეკონომიკურ-პოლიტიკური შედეგების განხილვა. რა თქმა უნდა, ცალსახაა ის ფაქტი, რომ ამ მოვლენას აქვს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი გავლენა ბრიტანეთზეც და ევროკავშირზეც. ბრექსიტის მომხრეთა აზრით, ბრიტანეთისთვის ევროკავშირი მხოლოდ ზედმეტ ტვირთს წარმოადგენს და კავშირიდან გამოსვლა მას მხოლოდ სარგებელს მოუტანს, რადგანაც გათავისუფლდება ევროკავშირის ბიუჯეტში თანხის შეტანის აუცილებლობისგან, უამრავი რეგულაციისა თუ პროდუქციაზე ხელოვნურად გაზრდილი ფასებისაგან. ბრექსიტის მოწინააღმდეგეები მიიჩნევენ, რომ ევროკავშირის დატოვებით ბრიტანეთი ეკონომიკურად მხოლოდ წაგებული დარჩება, რადგანაც დაკარგავს წვდომას მსოფლიოში ყველაზე დიდ ბაზარზე, ასევე გაუფუჭდება

ფინანსური ცენტრის იმიჯი და ინვესტორებისთვის ნაკლებ მიმზიდველი გახდება ეკონომიკური არასტაბილურობის გამო, ამასთან დაკარგავს სამუშაო ადგილებს, რომლებიც ევროკავშირსა და ბრიტანეთს შორის იმპორტ-ექსპორტის სფეროშია შექმნილი. რაც შეეხება ევროკავშირს, ის, რა თქმა უნდა, ბრექსიტით ყველა შემთხვევაში ბევრს კარგავს და ყველაზე მნიშვნელოვანი და ძლიერი წევრის გარეშე რჩება, რაც უარყოფით გავლენას იქონიებს მის ეკონომიკაზე. გაერთიანებული სამეფოს მიერ ევროკავშირის დატოვების გადაწყვეტილებას 2016 წელს ჩატარებულ რეფერენდუმზე მხარი მოსახლეობის 52%-მა დაუჭირა. 2020 წლის 31 იანვრიდან ბრექსიტი ძალაში შევიდა და დაიწყო გარდამავალი პერიოდის ათვლა, რომლის დასრულების შემდეგაც დიდი ბრიტანეთი ევროკავშირს სრულად გამოეყოფა. „ბრექსიტ“-ი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს გაერთიანებულ სამეფოსა და ევროკავშირის დღის წესრიგზე, მათ პოლიტიკასა და ეკონომიკაზე.

შეჯამების სახით, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ევროკავშირში გაერთიანებული სამეფოს წევრობის შესახებ რეფერენდუმის შედეგები, მიუხედავად მათი მოულოდნელობისა, როგორც თავად ბრიტანელებისთვის, ისე მთელი მსოფლიო საზოგადოებისთვის, ნამდვილად მოსალოდნელ გავლენას მოახდენს გაერთიანებული სამეფოს საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებზე.

შემდეგი წლები დიდი ბრიტანეთისთვის გეოპოლიტიკური ვითარების მხრივ რთული იქნება, რადგან შეიცვლება მისი ურთიერთობები ორ მთავარ პარტნიორთან - ევროკავშირთან და აშშ - სთან.

ამავდროულად, საჭირო იქნება სავაჭრო შეთანხმებები და მოლაპარაკება მსოფლიოს არაერთ ქვეყანასთან, რადგან, ევროკავშირიდან გასლის შემდეგ, დიდი ბრიტანეთი ასევე ტოვებს ევროკავშირის მიერ დადებული სავაჭრო ხელშეკრულებებიდან, WTO-ს ხელშეკრულებების ჩათვლით. ევროკავშირიდან გასვლის ორწლიანი ალგორითმი შეიძლება გაგრძელდეს უფრო გრძელი პერიოდის განმავლობაში, რადგან ზოგიერთ საკითხზე მხარეებს მოუწევთ გაიარონ სახელმწიფოთა შორისი სამიტი, რათა შეთანხმდნენ ინტეგრაციის ჯგუფიდან ქვეყნის გასვლის ყველა ასპექტზე. ამავდროს, გარკვეული წერტილები აშკარად იქნება დაბრკოლება ორმხრივ ურთიერთობებში. კერძოდ, ჩვენ ვსაუბრობთ საბაჟო ტარიფების

შენარჩუნებაზე ან აღმოფხვრაზე, ურთიერთვაჭრობის დროს ფინანსური ნაკადების ბარიერების შენარჩუნება ან აღმოფხვრაზე, თანამშრომლობის შემდგომი ფორმები R&D-ს სფეროში, ინოვაციებზე მაღალტექნოლოგიაში, განათლებაზე და ა.შ. ჩვენ უკვე მოწმენი ვიყავით შედეგების პირველი ტალღის რეფერენდუმზე მიღებული გადაწყვეტილებისგან: ფუნტი სტერლინგი, რომელიც გარკვეული პერიოდის განმავლობაში იყო ერთგვარი „სტაბილურობის ზომა“, მნიშვნელოვნად დაეცა, რამაც გამოიწვია არეულობა ევროპულ და მსოფლიო ფინანსურ ბაზრებზე. ლონდონს ახლა ემუქრება თავისი პოზიცია, როგორც ევროპის ფინანსური კაპიტალი. Foggy Albion-ის სახე და სავაჭრო და ეკონომიკური კავშირები შეიძლება შეიცვალოს: კონტინენტური ევროპის ქვეყნებთან საბაჟო და სატარიფო ბარიერების შემოღების შემთხვევაში, ბრიტანული კომპანიები, რომლებიც მოტივირებულნი არიან თავიანთი გლობალური კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნების მიზნით, გადააკეთებენ თავიანთ საქმიანობას უკვე ნაცნობი გეოგრაფიული მიმართულებებისაგან იმ სახელმწიფოების მიმართ, რომლებიც გთავაზობთ ექსპორტისთვის ბარიერი გარემო. ეს შეიძლება ნიშნავს განვითარებული ქვეყნების წილის შემცირებას ბრიტანეთის საგარეო ვაჭრობაში და განვითარებადი ნაწილის ზრდას, კერძოდ, ერების თანამეგობრობის ქვეყნებში. მეორე მხრივ, არსებობს საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობებში და განვითარებულ ქვეყნებს შორის პრიორიტეტების შეცვლის ალბათობა. მაგალითად, ბრიტანეთის მეორე უმსხვილეს სავაჭრო პარტნიორს, შეერთებულ შტატებს, შეუძლიათ ფოკუსირება მოახდინონ პერსპექტიული პროექტებისკენ, როგორცაა ტრანსატლანტიკური ვაჭრობა და ინვესტიციების პარტნიორობა და ტრანს – წყნარი ოკეანის პარტნიორობა. აშკარაა, რომ, დიდი ბრიტანეთი, რომელსაც აღარ აქვს ევროკავშირის მხარდაჭერა, დაკარგავს გარკვეულ პოზიციას, რადგან ის აღარ იქნება "ხიდი ევროპისკენ". ამავე მიზეზით, მრავალი მსოფლიო TNC-ის ხელმძღვანელობა დაპირისპირდა ბრიტანეთის კუნძულებიდან მათი ფილიალების გაყვანის გადაწყვეტილების მიღებასთან. მრავალი ექსპერტი მიიჩნევს, რომ ინტეგრაციის ჯგუფიდან გამოსვლისთვის შექმნილი პრეცედენტის მიუხედავად, ევროკავშირი, თუნდაც ცალკეულ ქვეყნებში ევროსკეპტიკური სენტიმენტების დაცვით, შეძლებს გააგრძელოს ინტეგრაციის გაღრმავება იმ ქვეყნებს შორის, რომლებიც ნამდვილად ინტერესდებიან ამით. ამ ფონზე,

აღსანიშნავია, რომ სავაჭრო და საინვესტიციო თანამშრომლობის შესუსტება ლონდონ-ბრიუსელის მიმართულელებით არამარტო დადებით გავლენას მოახდენს ორივე მხარის ეკონომიკურ მაჩვენებლებზე, არამედ გარკვეულ რეაქციას გამოიწვევს მსოფლიო ეკონომიკაში. ეს "ექო" განსაკუთრებით შესამჩნევი იქნება განვითარებად ეკონომიკებზე, რომლებიც დაკარგავენ თავიანთი ფინანსური დახმარების მნიშვნელოვან ნაწილს სუფთა "შემოწირულების" სახით მესამე მსოფლიო ქვეყნებისთვის ისევე როგორც უცხოური ინვესტიციების სახით, რომლებიც ამ ეტაპზე უკვე ამოღებულია ბრიტანელი და ევროპელი ინვესტორების მიერ. ამავე დროს, გაძლიერდება ცალკეული სასაქონლო სახელმწიფოების პოზიცია. ამავე დროს, ასეთი მიმართულება ბრიტანეთის საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებში, როგორც რუსეთის ფედერაცია, საკმაოდ პერსპექტიული ჩანს. ჩვენს სახელმწიფოებს აქვთ მრავალი შესაძლებლობა ერთობლივი თანამშრომლობის განვითარებისათვის: ენერგეტიკის სექტორი, ინვესტიციების სექტორი და ტრანსნაციონალური კორპორაციები. ჩვენს ქვეყანას შეუძლია დივერსიფიკაცია მოახდინოს გაერთიანებული სამეფოს ექსპორტის სტრუქტურის შესახებ, დაშორდეს ნედლეულის ორიენტაციას მაღალტექნოლოგიაზე, ინოვაციებზე, თვითმფრინავების წარმოებაზე და ა.შ.

უნდა აღინიშნოს, რომ ბრიტანეთის ევროკავშირიდან გამოსვლა უპრეცედენტო მოვლენა იყო ევროკავშირის ისტორიაში, რომელმაც ევროინტეგრაციის პროცესზე ერთმნიშვნელოვნად უარყოფითად იმოქმედა. ბრექსიტი აღვივებს ანტი-ევროკავშირის განწყობას, ნაციონალისტ და ევროსკეპტიკურ მოძრაობებს. მან შესაძლოა ერთგვარი გადაღვრის ეფექტი გამოიწვიოს, რადგან რიგი ევროკავშირის ქვეყნების ნაციონალისტი პოლიტიკური პარტიების ლიდერები მოსახლეობას პირდებიან ეროვნული რეფერენდუმის ჩატარებას ევროკავშირის წევრობასთან დაკავშირებით. ბრიტანეთის ევროკავშირიდან გამოსვლის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი და ევროკავშირის მიმართ სკეპტიკური დამოკიდებულება გაამწვავა მიგრაციის კრიზისმა, რომელმაც გარკვეული გავლენა იქონია რეფერენდუმის შედეგებზე. მიუხედავად იმისა, რომ ბრიტანეთი არ არის შენგენის შეთანხმების წევრი და ერთი შეხედვით, ლტოლვილთა ნაკადის მოდინებას არ აქვს პირდაპირი შეხება ევროკავშირთან, ევროსკეპტიკოსი ბრიტანელი პოლიტიკოსები ხშირად იყენებდნენ მიგრაციის კრიზისს ევროკავშირის წევრობის

საწინააღმდეგოდ. ამის მთავარ მიზეზს წარმოადგენდა ლტოლვილთა კრიზისთან დაკავშირებული არაკომპეტენტური და ქაოსური გარიგებები ბრიუსელში.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Brexit-ის გავლენა საქართველოზე <http://www.isfed.ge/geo/politikis-dokumentebi/Brexit-is-gavlana-saqartveloze>
2. პასკალ ფონტენი ევროპის გაერთიანების ახალი იდეა შუმანის დეკლარაცია - 1950-2000 წ http://www.parliament.ge/files/387_612_621171_eu_idea_ge.pdf

3. კაპანაძე, ს.. „ევროკავშირის პოლიტიკა“. თბილისი: სოციალურ მეცნიერებათა სერია. 2006
4. ლავრელაშვილი თ., ევროკავშირი გაურკვეველობის დროებაში - როგორ აღიქმება ეს საქართველოში? ექსპერტის აზრი N120. თბ. 2019
5. საქართველოს ევროპული პერსპექტივი გახსნა რედაქტორი: არჩილ გეგეშიძე, , ლევან მიქელაძის სახელობის ფონდი თბ. 2018
6. McKee , Martin, and Michael j. Galsworthy. 2016. “Brexit: a Confused Concept That Threatens Public Health.” <http://jpubhealth.oxfordjournals.org>.
7. UK Trade in goods 2015, publication table, July 2016 // Office for National Statistics, 2016. Электронный ресурс: <http://www.ons.gov.uk/ons/datasets-and-tables>.
8. How Britain negotiated its entry to the EEC — then failed to play its part. Электронный ресурс: <http://www.theguardian.com/politics/2016/jun/25/how-britain-negotiated-its-entry-to-the-eec-then-failed-to-play-its-part?> Дата обращения: 04/10/2016.
9. European Commission (2010), EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, COM(2010) 2020 final, Brussels.
10. The Two-Pack on economic governance: Establishing an EU framework for dealing with threats to financial stability in euro area member states
11. Stability and Growth Pact. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact_en
12. Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019.
URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9087772/KS-02-18-728-EN-N.pdf/3f01e3c4-1c01-4036-bd6a-814dec66c58c>
13. Eurostat, 06.01.2020
https://ec.europa.eu/eurostat/cache/scoreboards/JAVA/Euro_2020/E2020_EN.html#
14. The Rome Declaration, 25.04.2017 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/pdf>
15. Генеральная Ассамблея. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года (2015). A/RES/70/1
16. European Commission (2016), Next steps for a sustainable European future: European action for sustainability, COM(2016) 739, Brussels
17. Eurostat (2019), Sustainable development in the European Union — Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context, Publications Office of the European Union, Luxembourg
18. European Commission (2019), Reflection Paper ‘Towards a Sustainable Europe by 2030’, COM(2019)22, Brussels

19. Post-»Brexit« decline will cost poor countries \$4bn, claims study. Электронный ресурс: <https://www.theguardian.com/globaldevelopment/2016/jul/08/post-Brexit-sterling-decline-cost-poor-countries-4bn-overseas-development-institute-study>.
20. Post-»Brexit« economy may actually be worse than Markit's survey suggests. Электронный ресурс: <https://www.theguardian.com/business/2016/jul/22/post-Brexit-economy-may-actually-be-worse-than-markits-survey-suggests>.
21. Theresa May calls «Brexit» meeting amid reports of single market split. Электронный ресурс: <http://www.theguardian.com/politics/2016/aug/28/theresa-may-Brexit-meeting-single-market>.
22. The European Neighbourhood Policy : A Framework for Modernisation?/ М. Cremona, G. Meloni (eds.) // EUI Working Paper Law.№ 2007/21 / European University Institute. Department of Law. [http:// cadmus.eui.eu/handle/1814/6976](http://cadmus.eui.eu/handle/1814/6976) (გადამოწმებულია 10.07.2020).
23. UK investment funds suffered £5,7bn outflows after «Brexit» vote. Электронный ресурс: <https://www.theguardian.com/business/2016/aug/23/uk-investment-funds-suffered-5-billion-pound-outflows-after-Brexit-vote>.
24. UK would clinch trade deal with EU within two years, says expert. <http://www.theguardian.com/politics/2016/aug/08/uk-could-clinch-trade-deal-with-eu-within-two-years-says-expert>.
25. Бараташвили Е., Сичинава А., Булия Л. Социально-экономические аспекты отношений ЕС и Грузии в рамках Европейской политики соседства // Кавказ & глобализация. 2010. Т. 4, № 3-4. С. 53-66.
26. Европейская политика добрососедства // Представительство Европейского союза в России : http://eeas.europa.eu/delegations/russia/what_eu_neighbourhood_policy_eastern_partnership/index_ru.htm (дата обращения: 13.04.2018).
27. Европейский союз в Грузии : «Восточное партнёрство» и политика урегулирования конфликта. URL: https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ifri_feas_eu_and_georgia_rus_sept2009.pdf (გადამოწმებულია 13.05.2020).
28. Горюнов Е., Киюцевская А., Трунин П. Итоги «Брексита»: макроэкономические риски // Экономическое развитие России. —2016. N7
29. "Damn Brexit". Как Британия приближается к выходу из Евросоюза https://www.dp.ru/a/2019/02/22/Damn_Brexit_Kak_Britan
30. Инфографика: Итоги британского референдума http://www.bbc.com/russian/features»Брексит»_info_graphics.
31. Итоги брексита: как голосовала Великобритания. <https://russian.rt.com/article/309272-itogi-»Брексит»kak-golosovala-velikobritaniya>.

32. Ларионова М., Сахаров А., Шелепов А. Великобритания после «Брексита»: ее отношения с ЕС и будущее в многосторонних институтах // Экономическое развитие России. — 2016. N7
33. ПОСЛЕДСТВИЯ «БРЕКСИТ» ДЛЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ СОЕДИНЕННОГО КОРОЛЕВСТВА ВЕЛИКОБРИТАНИИ И СЕВЕРНОЙ ИРЛАНДИИ <https://cyberleninka.ru/article/n/posledstviya-breksit-dlya-vneshneekonomicheskikh-svyazey-soedinennogo-korolevstva-velikobritanii-i-severnoy-irlandii>
34. Brexit: почему Великобритания выходит из ЕС и к чему это приведет <https://rg.ru/2020/01/31/brexit-pochemu-velikobritaniia-vyhodit-iz-es-i-k-chemu-eto-privedet.html>
35. Бюллетень о текущих тенденциях мировой экономики, февраль 2020, Вступительный комментарий, Выпуск № 53, февраль 2020
36. გზამკვლევი ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ, ნაწილი მეორე-ევროკავშირის შესახებ გვ.63-დან. გამოცემულია სსიპ „საინფორმაციო ცენტრის ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ“ მიერ, საქართველოს პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით, 2017 წელი